

Biblicum

- tidskrift för biblisk tro och forskning

Nr 2 2007 Årg. 71

INNEHÅLL

Redaktionellt. Stefan Hedkvist	49
Varifrån kommer det onda i världen och i människan? Andreas Drechsler	52
Lär Bibeln ett begränsat antal dödssynder? Peter Öman	61
Vem är Jesus enligt bibelforskare. Seth Erlandsson	65
<i>Utblick över samtiden</i>	86
<i>Litteratur:</i>	
Den kristna församlingen. Alvar Svenson	90

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Stefan Hedkvist.

Redaktionskommitté: Stefan Hedkvist, Alvar Svenson,
Egil Edvardsen och Øyvind Edvardsen.

Tidskriften utkommer under 2007 med 4 nummer.

Prenumerationspriset för 2007 är 200 svenska kr (stud 100 SEK).

Prenumeranter i Norge betalar 225 norska kr (stud 135 NOK).

Pren. i Finland och övriga Europa betalar 26 Euro (stud 16 EUR).

Prenumeranter i övriga världen betalar 30 Euro (stud 20 EUR).

Postgiro Sverige 152335-6

Bankgiro Norge 7877.08.15400

Sampa Bank Finland 800017-70843747

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo

E-mail: biblicum@bredband.net

Redaktionen adress:

Stefan Hedkvist, De Geersgatan 69, 3tr, 602 08 Norrköping

E-mail: stefan.hedkvist@telia.com

Glöm inte anmäla adressändring.

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

2/2007

Några av våra läsare har hört av sig och efterlyst detta nummer av tidskriften. Äntligen har ni det i handen. Red. ber om ursäkt för dröjsmålet. Dröjsmålet är bara ett symptom på ett större problem. På grund av alltför många åtaganden, nödvändiga och mindre nödvändiga, har red. inte kunnat förverkliga den vision för tidskriften som tecknades i ett tidigare redaktionellt. Men det behöver inte betyda någon nackdel för er, kära läsare. Den trängda situationen kan leda till något bättre. Biblicums styrelse har enhälligt beslutat att kalla teol.dr Seth Erlandsson till ny redaktör från och med nästa nummer av tidskriften. Han har tidigare varit redaktör för tidskriften. Under hans redaktörskap kännetecknades tidskriften av ett varierat innehåll av hög klass till försvar för biblisk tro och forskning. När styrelsen kallar honom till denna uppgift beror det inte på att vi tror att han har brist på arbete. Seth arbetar nu med att revidera Svenska Folkbibeln. Det är ett omfattande och viktigt arbete som snarast är svårt att begränsa. Men vi tror att det är ett arbete som lättare kan förenas med redaktörskapet än arbetsuppgifter inom ett helt annat yrkesområde. Hur som helst gläder sig styrelsen över att han vill återta uppgiften. Vi hoppas att beslutet också ska glädja er läsare.

Enligt Biblicums stiftelseurkund ska tidskriften dels förmedla upplysningar om Biblicums arbete, dels och framför allt meddela bibelkunskap och belysa den andliga situationen i vår tid. Begreppet ”meddela” är viktigt. Det innebär något annat än att tidskriften ska innehålla bibelkunskap. Utmaningen ligger i att *meddela* bibelkunskap. Det blir en allt större utmaning eftersom formen för kunskapssökande förändras, främst bland de yngre. Nu ”googlar” man sig fram till de uppgifter man söker. När red. var ung valde man den bästa tidskriften. Men nu möter en tidskrift i pappersformat en helt annan konkurrens. Jag vet inte om

man ens ska använda ordet konkurrens när man jämför Internet med en liten tidskrift. Biblicum möter den nya formen för kunskapssökande genom att lägga ut material på sin hemsida, www.biblicum.se. Men vi är övertygade om att också tidskriften i pappersformat fyller en viktig uppgift. För att meddela bibelkunskap strävar vi efter att göra tidskriften bättre. Det innebär att innehållet ska vara tillgängligt, klart och tydligt, lättläst och begripligt. En sådan anpassning är nödvändig för att *meddela* bibelkunskap till människor i vår tid.

Men egentligen skiljer sig inte tidskriftens förutsättningar från de som gäller vår egen livsuppgift. Egentligen gäller samma förutsättningar även kyrkor, församlingar, pastorer, kristendomslärare och enskilda kristna. Alla har på sin nivå uppgift att meddela Bibelns budskap. Det sker inte genom att vara tyst, det sker inte heller genom att tala obegripligt. ”Om en trumpet ger en otydlig signal, vem gör sig då redo för strid? ... Om ni inte i ert språk talar begripliga ord, hur ska man då förstå vad ni säger?” frågar Paulus. Men att meddela ett budskap handlar också om att bemöta människor på ett vänligt sätt. Ingen kan skapa den kontakt som krävs för att meddela Bibelns frälsande budskap genom att vara avvisande och otillgänglig eller hård och tvär. Paulus är en fin förebild för oss. Han skriver: ”Väck inte anstöt vare sig hos judar eller greker eller i Guds församling. Själv försöker jag i allt foga mig efter alla och söker inte mitt eget bästa utan de mångas, att de skall bli frälsta”. Vi ska sträva efter att göra oss lättillgängliga. Vi ska inte ge människor tillfälle att ta anstöt av oss på grund av vårt uppförande eller attityd. Vi ska inte bemöta dem så att de vänder sig bort från oss. Vi ska i allt försöka foga oss efter alla för att få god kontakt med dem och därmed tillfälle att meddela Bibelns frälsande budskap. Vi ska också lära oss tala begripligt. Allt detta är förutsättningar för att vi ska kunna meddela budskapet till andra. Det ska vi sträva efter.

Denna utgåva av tidskriften innehåller en bred variation av artiklar. Vi tror att de ska bli till nytta för er när ni ger skäl för er tro. Två artiklar behandlar ondskan. Pastor Peter Öman behandlar uppfattningen om att det finns vissa synder som är värre än andra - dödssynder. ”Syndens lön är döden” men om synden verkligen till sist leder till fördömelse handlar om vilken attityd personen intar till den. Småsynder kan vara bedrägliga. Vilken synd det än handlar om har den potential att leda till den eviga

döden för den människa som inte omvänder sig medan tid är. Pastor Andreas Drechsler tar upp orsaken till ondskan i världen. Förekomsten av så mycket ondska har används för att så tvivel om Guds godhet. Framför allt har människor värjt sig för att söka orsaken till ondskan i sin egen natur. Det är vanligt att man anser att alla människor är goda innerst inne och att denna godhet skulle visa sig om inte miljön eller ogynnsamma förhållanden tvingade fram människans mörkare sidor. Pastor Drechsler fäster vår uppmärksamhet på vår onda natur men också till Guds godhet och kärlek. Med den fokuseringen tappar invändningarna som vill så tvivel om Guds kärlek sin kraft.

Teol.dr Seth Erlandsson visar att man inte lärt känna Jesus så länge man betraktar honom bara som en människa, om än ovanligt vis och kompetent. Trots anspråk på att vara forskare och vetenskaplig kan man inte med moderna metoder utgrunda Jesu identitet. Hindret ligger i metoden som utesluter allt övernaturligt och inte accepterar Guds vittnesbörd i Skriften. Det är först den som genom profeternas och apostolarnas vittnesbörd lärt känna Jesus som HERREN, som känner honom rätt

Pastor Svenson har recenserat en bibelstudiebok av Jan Bygstad. Pastor Svenson gör också ett par kommentarer om den andliga och moraliska situationen i vårt land. Det är framför allt nödvändigt att vi på detta sätt höjer en röst mot aborterna som utförs i vårt land. Bibeln klandrar dem som är tysta inför detta ofantliga brott där tusentals oskyldiga människor dödas varje år.

Red.

Varifrån kommer det onda i världen och i människan?

Av Andreas Drechsler

Måndag: Ett drama utspelar sig på Syskonen-Scholl-skolan i Emsdetten. En tungt beväpnad 18-åring löper amok och skadar 20 människor delvis svårt innan han tar sitt liv.

Tisdag: Libanon skakas av ett nytt attentat. Okända gärningsmän skjuter industriminister Pierre Dschemajel i en av Beiruts förorter.

Fredag: Den ryske KGB-agenten Alexander Litwinenko omkommer i London efter en förmodad förgiftning. Närmare detaljer om dödsorsaken är ej kända.

Så långt några av de negativa förstasidesrubrikerna under en och samma vecka. Att det onda finns i **världen** behöver inte bevisas. Vi ser det varje dag på nyheterna eller läser om det i tidningen: krig, katastrofer, våldsbrott... Men det onda i människan – det **onda i oss**? Även om många fortfarande klamrar sig fast vid det humanistiska människoidealet och tror på det goda i människan så är ändå inte uppfattningen att människan är ”ädel, hjälpsam och god” (Goethe) särskilt övertygande. Böcker som William Goldings ”Flugornas herre” (1954) visar på ett talande och omskakande sätt hur tunn civilisationens hud är genom vilken det onda i oss hålls någorlunda under kontroll utan att helt kunna förhindra grova utbrott. Goldings roman handlar om en grupp engelska pojkelever som strandar på en söderhavsö efter att deras flygplan har kraschat. Ingen vuxen överlever. Barnen mellan sex och tolv år är nu lämnade åt sig själva och försöker organisera sin tillvaro och skapa ordning. Men långt ifrån civilisationens värden och måttstock tappar de bort sig och förråas snart till en mordgirig hord vildingar.

Vi ska inte uppehålla oss med att visa att det onda i världen och i oss människor verkligen finns. Frågan vi vill ägna oss åt är ”*Varifrån kommer det onda i världen och i människan?*”

Den frågan kan besvaras mycket kort och enkelt: Bibeln säger inte mycket om det. Så jag måste medge att jag här inte kommer att kunna ge något fullständigt svar på frågan varifrån det onda i världen kommer och varför det onda i världen finns. Angående allt som Bibeln säger om vår fråga och det vi nu kommer att studera vill jag därför i förväg slå fast att vi inte kommer att komma till en punkt där vi har svar på alla våra frågor. Vi kommer inte heller alltid att få svar som tillfredsställer vårt förnuft. Men det som Gud i sin vishet har uppenbarat räcker till gott och väl. Mer behöver vi inte veta. På de ställen där Gud tiger ska vi inte börja spekulera. Vi vill nöja oss med vad Guds ord säger. Jag vill att vi ska påminna oss om tre saker som Gud däremot säger med all tydlighet:

1. Allt som Gud skapade betecknades med kvalitetsmärkningen ”*mycket gott*”.
2. Alltsedan syndafallet finns det onda i världen och i människan.
3. Gud är större än alla onda makter.

Tes 1: Allt som Gud skapade betecknades som ”mycket gott”.

Bibeln lämnar utom allt tvivel att allt som Gud skapade under skapelsens sex dagar var fullkomligt och utan fel. Sammanlagt sex gånger i Bibelns första kapitel står det gudomliga kvalitetsmärkningen ”gott” innan det vid skapelseberättelsens slut heter: *”Gud såg på allt som han hade gjort, och se, det var mycket gott. Och det blev afton och det blev morgon. Det var den sjätte dagen.”*

Allt var mycket gott – detta innesluter alla skapelsens verk. Hela skapelsen var på samma sätt fullkomlig och perfekt (MVG+). Även de första människorna var fullkomligt heliga och fria från synd och ondska. De levde i fullkomlig gemenskap och enighet med Guds heliga vilja som Guds avbild.

Under skapelsens sex dagar skapade Gud inte bara den för oss synliga världen. I Kolosserbrevet får vi höra att det till Guds synliga värld hör en för oss osynlig värld: ”Ty i honom skapades allt i himlen och på jorden, det synliga och det osynliga, tronfurstar och herradömen, makter och väldigheter. Allt är skapat genom honom och till honom” (Kol 1:16). Till Guds osynliga skapelse hör även änglarna. De är Guds mäktiga budbärare och tjänare som utför vad han befäller. De var också skapade heliga, fullkomliga och utan synd (Hebr 1:14, Ps 103:20f).

Tes 2: Alltsedan syndafallet finns det onda i världen och i människan. Men som vi såg i början så lever vi inte längre i paradiset. Det råder inga tvivel om att det onda finns i världen och i människan. Hur blev det så? Det onda kom in i världen när Satan, ursprungligen en av Gud skapad och god ängel, tillsammans med andra änglar revolterade mot Gud och förförde människan till synd (1 Mos 3:1-19). Här uppkommer nya frågor: Hur kunde det hända? Hur var det möjligt att Guds fullkomliga skapelse föll i synd? Det är frågor som har sysselsatt många kristna. Tyvärr ger oss Bibeln inte några direkta svar. Det tillhör den gudomliga viljans fördolda. Vi kan inte i allt förstå Gud. Då vore ju Gud inte Gud. Därför håller vi oss till de svar som Skriften ger oss.

De flesta bibeltolkare påpekar att Gud varken skapade änglarna eller människorna som viljelösa marionetter. Adam och Eva hade en fri vilja. Det betyder att de hade valet att i kärlek tjäna Gud, deras Skapare och Upphållare, eller att handla emot hans vilja. Vi får inte veta hur det var möjligt för Guds fullkomliga skapelser att synda. Men Bibeln säger att de gjorde det.

Ibland döljer sig tvivel på Guds allmakt och allvetande bakom frågan varför Gud skapade världen om han nu visste att skapelsen ändå skulle falla i synd. Men det som är ännu farligare är tvivlet på Guds godhet. Vad kan vi svara på detta?

- **Gud är allvetande:** Vi vet av den Heliga Skrift att Gud verkligen vet allt (1 Sam 2:3, 1 Joh 3:20). Gud allena vet allt som kommer att hända i framtiden (Jes 41:22f). Hans vetande omfattar alla eventualiteter och alla händelsers möjliga utgångar (1 Sam 23:12, Matt 11:23). Hans förutseende vetande är fullkomligt (Ps 139:1-4, Joh 21:17).

- **Gud är allsmäktig:** Vår Gud är med all säkerhet även allsmäktig (Matt 19:26, Luk 1:37). Både Gamla och Nya testamentet försäkrar oss om att för Gud är ingenting omöjligt.

- **Gud är god:** Gud är utan tvivel också vänlig och god. Han bevisar sin godhet mot hela skapelsen (Ps 130) och särskilt mot människorna (Matt 5:45). Särkilt tydligt visar sig hans godhet, kärlek och nåd i det att han sände sin Son som världens Frälsare (Joh 3:16); att han offrade honom för alla världens synder (1 Joh 2:2) och att han förlåter syndare deras skulder (Tit 3:4f; Rom 3:23f).

Så låt oss inte tvivla! Gud vill att alla människor ska bli frälsta och

komma till insikt om sanningen (1 Tim 2:4). Ingen behöver gå förlorad (2 Petr 3:9). Men ändå säger Bibeln också att ”många är kallade, men få är utvalda” (Matt 22:14). Inte alla följer Guds nådiga vilja.

Vad säger Bibeln om Satans fall? Angående detta ska vi titta på två uttalanden ur den Heliga Skrift. I Andra Petrusbrevet heter det: ”Ty Gud skonade inte de änglar som hade syndat utan kastade dem i avgrunden och överlämnade dem åt mörker och kedjor, för att de skulle hållas i förvar till domen” (2 Petr 2:4).

Och i Judas brev läser vi (v. 6): ”Tänk också på de änglar som inte bevarade sin höga ställning utan övergav sin rätta hemvist. Dem håller han i förvar i mörker med eviga bojor till den stora dagens dom.”

Vad betyder detta i detalj? Djävulen var en gång en Guds goda ängel – skapad tillsammans med alla änglarna inom Guds sex dagars skapelseverk. En tid **efter** skapelsen men **före** syndafallet (1 Mosebok 3) revolterade han mot Gud Skaparen – precis när detta skedde säger inte Bibeln. Tillsammans med honom revolterade en rad andra änglar. Bibeln säger endast mycket litet om detta ”uppror i himmelen”. Bibeln säger oss heller inte varför Gud lät detta uppror ske och hur det överhuvudtaget var möjligt. Bibeln säger bara att det ägde rum och att det onda kom in i världen genom Satans fall och Adam och Evas frestelse. Vår lutherska bekännelse talar nyktert och kortfattat om detta: ”Om orsaken till synden lära de, att ehuru väl Gud skapar och uppehåller naturen, ligger orsaken till synden i de ondas, d.v.s. djävularnas och de ogudaktigas vilja, vilken då Gud undandraget sitt bistånd, vänder sig bort från Gud, såsom Kristus säger i Joh. 8: När han talar lögn, då talar han av sitt eget” (Augsburgska bekännelsen 19: Om syndens orsak). Låt oss hålla fast vid det som Bibeln säger. Vi behöver varken mer eller mindre. Låt oss inte förfalla till spekulation utan låt oss nöja oss med det som Gud i sitt Ord har valt att uppenbara för oss.

Tes 3: Gud är större än alla onda makter.

Vilken makt har Satan idag? Även om Satan och hans änglar redan är fördömda till helvetet är det fortfarande lite tid kvar innan de slutligen anträder sitt eviga straff. I tiden mellan syndafallet och den yttersta domen har Gud gett djävulen och hans änglar en begränsad frihet här på jorden. Här kan djävulen härja som världens furste (Joh 12:31; 14:30; 16:11),

men bara inom den ram som Gud har satt för honom (Job 1:7).

Bibeln varnar oss säkerligen inte utan anledning: ”Var nyktra och vaksamma. Er motståndare djävulen går omkring som ett rytande lejon och söker efter vem han skall sluka” (1 Petr 5:8).

Därför ropar de båda besatta människors onda andar, som sedan far in i svinjorden till Jesus: ”Vad har vi med dig att göra, du Guds Son? Har du kommit hit för att plåga oss i förtid?” (Matt 8:28).

Nästa fråga: Varför gör inte Gud redan nu slut på djävulens härjningar? Varför tillät Gud djävulen att fortsätta att verka i världen efter syndafallet? Även här får vi inga direkta svar i Bibeln. Men Bibeln tröstar oss angående allt det onda som omger oss: ”Guds Son uppenbarades för att han skulle göra slut på djävulens gärningar” (1 Joh 3:8).

Det var just det som Jesus uppnådde genom sin död på korset: ”Eftersom nu barnen hade fått del av kött och blod, fick han på liknande sätt del av kött och blod, för att han genom sin död skulle göra den maktlös som hade döden i sitt våld, det vill säga djävulen, och befria alla dem som av fruktan för döden hade levt i slaveri hela sitt liv” (Hebr 2:14f).

Det står fast att Gud har förberett den eviga elden åt djävulen och hans änglar (Matt 25:41). Vid den yttersta domen kommer han att för evigt kastas i sjön av eld och svavel. Därför är djävulen full av blint ursinne – han vet vad som väntar honom. Han vet att hans tid är begränsad (Upp 12:12, 20:10). Observera: Djävulen är inte helvetets herre utan dess mest beryktade fånge.

Men även om djävulen fortfarande går omkring som ett rytande lejon så är han ändå i den allmäktige Gudens hand, som en hund som bundits vid en kätting av sin herre (Job 1:12; 2:6). Jesus har all makt i himmelen och på jorden. Han låter till och med det onda tjäna till vårt bästa (Rom 8:28; Ef 1:20-23). Djävulen kan inte skilja oss från Guds kärlek (Rom 8:38f). Han kan inte rycka oss ur den gode herdens händer (Joh 10:28).

Jesus utrustar oss med en stark vapenrustning till försvar mot Satans angrepp - med sitt eget ord: ”Tag på er hela Guds vapenrustning, så att ni kan stå emot djävulens listiga angrepp. Ty vi strider inte mot kött och blod utan mot furstar och väldigheter och världshärskare här i mörkret, mot ondskans andemakter i himlarna” (Ef 6:11f).

Djävulen kan inte uträtta någonting mot Kristi kyrka. Helvetets

portar kommer inte att övervinna den lilla hjorden. Nej tvärtom: Helvetets portar måste brista när Kristus genom sitt glada budskap för evigt rycker till sig människosjälar ur Satans hand (Matt 16:18). Där kristna i tro håller fast vid sin Frälsare och använder Hans ord som vapen måste Satan falla till föga och söka nya marker. ”Stå emot djävulen, så skall han fly bort från er” (Jak 4:7). ”Fridens Gud skall snart krossa Satan under era fötter” (Rom 16:20).

Hur detta sker ser vi till exempel i berättelsen om Job. Satan menade att han skulle kunna tillfoga Job själslig skada. Gud däremot stärkte Jobs tro och välsignade honom i efterhand. Satan kunde inte göra någonting alls utan att först hämta tillåtelse av Gud. Och Gud satte en gräns för Satans plågande. Ja, Gud vände till och med det onda som Satan orsakar Job slutligen till något gott för honom.

Varifrån kommer det onda i världen och i människan? Låt oss hålla fast vid att Gud visserligen tillåter det onda att verka i världen men att detta inte ändrar någonting på hans godhet, allmakt och kärlek. Gud hatar synden och det onda (Ps 5:4-6; Sak 8:17). Han kan inte göras ansvarig för att det onda finns. Han frestar ingen till ont: ”Ingen som frestas skall säga: ”Det är Gud som frestar mig.” Ty Gud frestas inte av det onda och frestar inte heller någon” (Jak 1:13).

Därför kan vi inte göra Gud ansvarig för det onda i världen eller skjuta skulden på honom som de första människorna gjorde. Gud är inte skyldig, varken när det gäller Satans fall eller när det gäller Adam och Evas syndafall i Edens trädgård. Gud frestar inte någon. Han förleder inte någon till synd. Änglarnas och Adams och Evas perfektion och fullkomlighet bestod just i att de var fria från synd. De hade förmåga att motstå frestelsen att synda. Detta betyder dock inte att det var omöjligt för dem att synda.

Varför skapade inte Gud människan utan förmåga att synda – sådana som vi en gång kommer att vara i himmelen? Även svaret på den här frågan har Gud inte uppenbarat för oss. Även om de var skapade fullkomligt fria från synd, missbrukade Guds skapelser sin frihet och vände sig bort från sin skapare. Ansvar för det här ligger helt och hållet hos Guds skapelser – inte hos Gud.

I Bibelns första kapitel berättas det en del om Adam och Eva. Den informationen är till hundra procent tillförlitlig och sann. Men den är

även begränsad. Vi får inte veta allt som vi kanske skulle vilja veta. Vi får inte svar på alla våra frågor. Men ändå har vi ur Guds perspektiv tillräcklig information för att ge honom äran. Vi har ingen anledning att tvivla på hans kärlek och godhet.

Vad kan vi svara på frågan: Hade Adam och Eva överhuvudtaget en chans att motstå Satans frestelse? De hade ju inte Guds Ord i skriftlig form...? Det bästa svaret på den frågan är: Adam och Eva kände Guds ord. De hade Guds klara bud och visste av egen erfarenhet precis vad Gud hade gjort för dem för att bevisa dem sin kärlek och godhet. De hade visserligen ingen Bibel som vi har idag. Men det behövde de inte. De levde ju i nära gemenskap med Gud i paradiset. De hade tillräcklig information om och erfarenhet av Gud för att veta hur deras Skapare var beskaffad. De visste att de kunde lita på honom som på en far. Han skulle alltid ta hand om dem.

Gud informerade de första människorna noga om vad som var nödvändigt för att de i frihet skulle kunna älska och tjäna honom. Adam och Eva hade förmåga att göra det rätta men de tvingades inte till det. De hade all kunskap de behövde för att stå emot frestelsen till olydnad. När Nya testamentet talar om syndafallet så finns det ingenting som på något sätt antyder att de första människorna skulle ha saknat något för att kunna stå emot frestelser (Rom 5:12-19; 2 Kor 11:3; 1 Tim 2:14).

Men saknade de inte erfarenhet och förståelse för vad det innebar att Gud hade gett förbud och försett överträdelse med straff? Den bibliska redogörelsen gör det fullständigt klart att Adam och Eva visst förstod vad Gud menade när han varnade dem för bryta mot hans bud och varslade om att detta skulle straffas med döden. Att säga mer än så skulle innebära att bege sig in på spekulationens område. Vi gör gott i att nöja oss med vad Gud har uppenbarat. Varje sida i Bibeln ger Gud äran. Han är i allt han gör fullkomlig, rättfärdig och rättvis. Han är i allt sitt handlande nådig och god.

Slutord

Bibeln säger att "Gud är kärlek" (1 Joh 4:8) och "hans nåd varar i evighet" (Ps 136:1). "Ty så älskade Gud världen att han utgav sin enfödde Son, för att den som tror på honom inte skall gå förlorad utan ha evigt liv" (Joh 3:16). Och: "Han är försoningen för våra synder, och inte bara

för våra utan också för hela världens” (1 Joh 2:2).

Dessa verser belyser vårt problem från en ny sida. Istället för att fråga varför Gud skapade en värld som kunde falla i synd, istället för att fråga hur Gud i sin allmakt och allvetande kunde låta detta ske så lyder den väsentligare frågan: *Hur kommer det sig att Gud älskar oss syndare så mycket att han bestraffade sin egen Son och lät honom lida och dö i vårt ställe?* När vi begrundar den frågan så kommer vi att förundras tillsammans med Paulus: ”O vilket djup av rikedom och vishet och kunskap hos Gud! Hur outgrundliga är inte hans domar och hur outrannsakliga hans vägar. Vem har lärt känna Herrens sinne eller vem har varit hans rådgivare? Eller vem har först givit honom något som han måste betala igen? Av honom, genom honom och till honom är allting. Honom tillhör äran i evigheter, amen.” (Rom 11:33-36).

Guds vägar och tankar överstiger vida våra förmågor och vårt begränsade förstånd. Det är mestadels inget förkastligt med att ställa frågor och söka svar i Guds ord. Men det finns frågor som vi inte kommer att få svar på i det här livet. Vi kan inte syna Guds kort. Vi kan bara börja förstå Gud och lära känna honom där han uppenbarar sin vilja för oss. Och det gör han i den heliga Skrift, Bibeln.

Kunskap om Gud finner vi där Gud uppenbarar denna kunskap för oss. Bibeln säger det klart och tydligt: *Gud är inte ansvarig för det onda i världen och i människan.* Tvärtom: Gud hade haft all anledning att utplåna den fallna skapelsen – med att bara knäppa med fingrarna. Ändå säger Bibeln att Gud i sin obeskrivliga nåd trots allt älskar den fallna världen. Han älskar sin fallna skapelse så mycket att han tog alla människors synd på sig och dog i deras ställe så att vi får leva tillsammans med honom i evighet. Vi vet detta för att Gud har uppenbarat det för oss i sitt ord. Och Guds Ord är sanning (Joh 17:17). Gud kan inte ljuga (Hebr 6:18).

Det är ingenting fel med att ha frågor och vara nyfiken, så länge det inte förleder oss att protestera mot Guds Ord eller tvivla på Guds godhet. Satan försökte så tvivel på Guds godhet i Evas hjärta. Hon skulle tro att det var orättvist av Gud att inte unna henne den förbjudna frukten, frukten på trädet med kunskap om gott och ont (1 Mos 3:4-5). Satan förledde Eva till att tro att Gud inte alls var god och vänlig utan att han ville undanhålla människorna något genom sitt förbud. Satan var tyvärr

framgångsrik och synden kom till världen.

Sedan dess är det en del av vår natur att göra Gud ansvarig för den här världens problem. *Hur kan Gud låta sådant ske?* Redan Adam och Eva försökte skjuta skulden för syndafallet på Gud. Adam menar att han inte hade fallit för frestelsen om inte Gud hade ställt kvinnan vid hans sida. Och Eva menar att hon inte hade fallit för frestelsen om inte Gud hade tillåtit ormen att beträda trädgården (1 Mos 3:12f).

Men Gud tål inga ursäkter eller bortförklaringar. Han avkräver Adam och Eva räkningskap för vad de har gjort. Men samtidigt lovar han dem att sända en räddare som skall befria dem ur deras misär som de genom sin egen skuld har dragit över sig (1 Mos 3:15). Vilken enastående Gud! Han sörjer själv för en utväg ur synden och döden för sin fallna skapelse, för Adam och Eva och för människor som du och jag.

Ju mer vi begrundar Guds nåd och förbarmande, hur han sände sin Son som Frälsare och Ställföreträdare som tog vår synd på sig och vann segern över synd, död och djävul för oss, desto mindre viktiga blir de frågor som i det här livet inte kommer att besvaras fullständigt. Och ju mindre dessa frågor oroar oss, ju mindre angreppsyta har djävulen när han försöker störta oss i tvivel på Guds kärlek och godhet. Vi tröstar oss tillsammans med aposteln Paulus: *”Herren skall också rädda mig från alla onda anslag och frälsa mig till sitt himmelska rike. Honom tillhör äran i evigheternas evigheter, amen.”* (2 Tim 4:18).

Föredrag ur Theologische Handreichung und Information (THI)
Av Andreas Drechsler, Pastor i St. Petri församling i Zwickau, ELFK
Översättning: Hanna Drechsler

Lär Bibeln ett begränsat antal dödssynder?

Av Peter Öman

Föreställningen om ett begränsat antal dödssynder har sitt ursprung i den romersk-katolska kyrkan. Idag lär den romerska kyrkan att det finns två typer av synd, ”dödssynd” och ”mindre synd”. I Katolska kyrkans katekes står det: “För att en *synd* skall vara en *dödssynd* krävs att tre villkor uppfylls samtidigt: ‘En synd är en dödssynd om den har något allvarligt som objekt, och om den begås vid fullt medvetande och med full avsikt.’”¹ Man menar att mindre synder kan bli förlättna t.ex. genom nattvarden, men att dödssynder måste bekännas inför en präst och sonas genom ”botens sakrament”. En dödssynd skiljer en människa från Gud och ogiltigförklarar dopets nåd, enligt romarna. Därför måste en sådan syndare på nytt bli en kristen genom att utföra den bot som prästen föreskriver (be ett visst antal böner, skänka pengar till församlingen etc.).² Även i det svenska folkmedvetandet finns en uppfattning om förekomsten av dödssynder. Man menar att dessa är sju till antalet: avund, frosseri, girighet, högmod, lust, lättja och vrede.

Frågan är då om Bibeln lär att just dessa sju synder skulle leda till förtäpelse i helvetet. De bibelställen som brukar anföras av dem som argumenterar för att det finns särskilda dödssynder är framförallt 1 Kor 6:9-10 och Gal 5:19-21.³ Det första vi kan konstatera i frågan är att synden mycket riktigt skiljer oss från Gud och att synden måste bestraffas p.g.a. Guds helighet. I Romarbrevet 6:23 står det: ”syndens lön är döden”. Men frågan är fortfarande om det är de sju ovanstående synderna som avses i t.ex. Rom 6:23.

Bibeln lär å ena sidan att ingen synd är så liten att den inte fördömer

¹ Internet, <http://www.katekesen.se>, Katolska kyrkans katekes, punkt 1857, besökt 07-07-30.

² Idem, punkt 1394, 1446, 1856 och 1862.⁷ Brown, s. 288.

³ Även Ef 5:21 kan nämnas.

oss inför Gud, ingen synd är så obetydlig att den inte är tillräckligt allvarlig för att vi ska hamna i helvetet. Jakob skriver ”Ty den som håller hela lagen men bryter mot ett enda bud är skyldig till allt” (Jak 2:10). Bibeln lär å andra sidan att ingen synd är så stor att Jesus inte vunnit förlåtelse för den: ”Se Guds lamm, som tar bort världens synd” (Joh 1:29); ”Vi gick alla vilse som får, var och en gick sin egen väg, men *all vår skuld* lade HERREN på honom” (Jes 53:6). Detta är Bibelns två övergripande läror: Lag och Evangelium. Lagen talar om för oss att vi är syndare och att vi inte har någon möjlighet att frälsa oss själva undan döden. Evangeliet talar om för oss att Jesus har vunnit förlåtelse för all synd, att det inte finns några synder han inte betalat straffet för, och att den som tror detta har evigt liv. Därför kan vi också tryggt konstatera att Bibeln inte lär några dödssynder om man med det menar oförlätliga synder.⁴ Vad är det då aposteln menar med sina ord? Låt oss titta på ett bibelställe i taget.

Om vi börjar med texten i Galaterbrevets femte kapitel ser vi att Paulus skriver:

Köttets gärningar är uppenbara: de är otukt, orenhet, lösaktighet, avgudadyrkan, svartkonst, fiendskap, kiv, avund, vredesutbrott, gräl, splittringar, villoläror, illvilja, fylleri, utsvävningar och annat sådant. Jag säger er i förväg vad jag redan har sagt: de som lever så skall inte ärva Guds rike (Gal 5:19-21).

I dessa verser beskriver aposteln vad han kallar ”köttets gärningar”. Vi kan översätta med de gärningar som den gamla människan är intresserad av. Vår fallna, naturliga människa begår sådana här gärningar, helt enkelt för att de är naturliga för henne. ”Köttets gärningar” är i princip detsamma som synd. Paulus gör inte anspråk på att komma med en fullständig och uttömmande uppräkningslista, istället avslutar han med orden ”och annat sådant”. Det här är alltså inte menat som en uppräkningslista av ett fåtal särskilt allvarliga synder, en lista över speciella dödssynder, istället är det fråga om exempel på ”köttets gärningar”.

Om vi går vidare till texten i 1:a Korintierbrevet läser vi där

⁴ Här kanske någon invänder att t.ex. Mark 3:29 talar om synden mot den Helige Ande som en oförlätlig synd. Märk dock att synden mot den Helige Ande innebär att avvisa förlåtelsen intill förhärdelse. Inte heller denna synd är alltså oförlätlig i sig, men det ligger i dess natur att den skyldige avvisar förlåtelsen och därmed går miste om densamma.

följande: ”Varken orättfärdiga, otuktiga, avgudadyrkare, äktenskapsbrytare, de som utövar homosexualitet eller de som låter sig utnyttjas för sådant, tjuvar, giriga, drinkare, förtalare eller utsugare skall ärva Guds rike” (1 Kor 6:9-10). Den här texten är ett mycket bra exempel på lagens förkunnelse. Guds lag är tydlig. De som begår sådana synder som Paulus räknar upp kan inte ärva Guds rike eftersom Gud kräver fullkomlighet av oss människor. Gud säger: ”Jag är HERREN, er Gud. Ni skall hålla er heliga och vara heliga, ty jag är helig” (3 Mos 11:44). Samtidigt vet vi att evangeliets förkunnelse också är giltig. När Jesus samtalar med den samaritiska kvinnan vid brunnen är han fullt medveten om att hon är en äktenskapsbryterska, precis en sådan som Paulus nämner i vår text. Ändå erbjuder han henne levande vatten, det vill säga förlåtelse och evigt liv. Det är evangelium. I Johannesevangeliets åttonde kapitel står Jesus öga mot öga med en annan äktenskapsbryterska, en kvinna människor ville stena. Till henne säger Jesus: ”Inte heller jag dömer dig. Gå, och synda inte mer!” (Joh 8:11). Det är evangelium. Lagens fördömmelse är giltig, samtidigt som evangeliets friande dom är giltig. Genom tron står vi inte längre under den rättvisa domen, utan vi har övergått från döden till livet (Joh 5:24). Vi citerade tidigare Romarbrevet 6:23. Den versen lär tydligt båda dessa sanningar, både Lag och Evangelium: ”Ty syndens lön är döden, men Guds gåva är evigt liv i Kristus Jesus, vår Herre.” Från Bibelns samlade undervisning är det alltså tydligt dels att de synder Paulus räknar upp fördömer en människa, och dels att det också för dem finns förlåtelse.

När vi läser 1 Kor 6:9-10 kan vi också ställa frågan huruvida det finns vissa synder som är värre än andra? I 1 Kor 6:18 står det: ”Fly bort från otukten! All annan synd som en människa begår är utanför kroppen, men den otuktige syndar mot sin egen kropp.” Detta ställe har använts för att visa att sexuell synd är allvarligare än annan synd. Det verkar dock inte vara Paulus poäng här. Istället visar han på att sexuell synd, gjord med vår egen kropp, ligger oss väldigt nära. Därför kan den påverka oss mer än annan synd. I sammanhanget talar Paulus om att de kristna är den Helige Andes tempel och att otuktssynd därför är förkastlig. Däremot fastslår inte bibelstället att sexuell synd står i en klass för sig. Däremot var den ett särskilt svårt problem i Korint, och därför undervisar Paulus mot den.

När vi granskar de två uppräkningsarna av synder ovan kan vi också fundera över om de innefattar synder som även en kristen, efter sin omvändelse, kan göra sig skyldig till. Hur många kristna kan säga att de aldrig grälat, fått vredesutbrott eller varit inblandade i någon form av fiendskap? Hur många kristna finns det som aldrig varit giriga? Om vi gjort oss skyldiga till en eller flera av ovanstående synder, betyder det då att vi inte kan ärva Guds rike? Den enda förklaringen som tar dessa bibelställen på allvar och samtidigt tar hänsyn till Bibelns huvudläror Lag och Evangelium är följande: De synder som aposteln räknar upp i 1:a Korintierbrevet kan beskrivas som livsstilssynder. En människa som begår äktenskapsbrott kan komma till himmelen, men en människa som obotfärdigt lever i äktenskapsbrott kan det inte. Om jag stjälar en mobiltelefon, men sedan ångrar min synd och söker förlåtelse står himmelens portar öppna, men om jag lever obotfärdigt som en tjuv får jag inte ärva Guds rike. Om jag är homosexuell, men med Guds hjälp kämpar mot mina drifter, finns förlåtelse och frälsning; men om jag blundar för Bibelns ord, kallar mig kristen och samtidigt lever öppet i homosexualitet och undervisar andra att de kan göra detsamma, kommer jag inte att ärva Guds rike. Texten i Galaterbrevets femte kapitel visar detta ännu tydligare. Efter att ha räknat upp en rad synder skriver aposteln: "De som lever så skall inte ärva Guds rike" (Gal 19:21). "De som lever så", här är det alltså också fråga om att låta en viss synd bli till en livsstil, och obotfärdigt fortsätta med den synden.

Sammanfattningsvis kan vi säga att det inte finns vissa synder som är värre än andra i den meningen att vissa förtjänar straff medan andra inte gör det. Inte heller är detta påstående sant om man menar att vissa synder är oförlåtliga. Enligt Bibeln är alla synder dödssynder, men ingen synd är så stor att det inte finns förlåtelse. Däremot kan den attityd med vilken vi syndar göra synden mer eller mindre allvarlig. Det är obotfärdigheten, bristen på ånger, eller oviljan att ändra på vårt liv som fördömer oss. Det är när vi struntar i vad som är Guds vilja, och inte vill lyda honom, som vi faller in i någon av de kategorier som nämns i 1 Kor 6:9-10; Gal 5:19-21 och Ef 5:21.

Vem är Jesus enligt bibelforskare?

Denna artikel ingår som kap. 4 i boken *VEM ÄR HAN? Den verkliga Jesus från Nasaret* (XP Media 2007, ca 250 sid.). Boken utkommer den 24 september.

Av Seth Erlandsson

Frågan ”vem är Jesus egentligen?” stod i centrum när den historisk-kritiska bibelforskningen slog igenom i och med den s.k. upplysningen på 1700-talet. Den tyske filosofen och bibelkritikern Hermann Samuel Reimarus (1694-1768) anses vara den förste forskare som aktivt sysslade med Jesusforskning utifrån rationalismens förutsättningar. Han utgick ifrån en verklighetsuppfattning som innebar att allt övernaturligt är mytologiskt. Denna verklighetsuppfattning blev en självklar utgångspunkt för den kritiska bibelforskningen under 1700- och 1800-talet. Universum sågs som ett slutet system av orsak och verkan, vilket inte kunde störas av mirakel eller gudomliga ingripanden. Följaktligen var det avgjort på förhand vad Jesus kunde ha tänkt, sagt och gjort. Berättelserna om att han gjorde under och uppfattade sig som Guds son avfärdades på förhand som ohistoriska och mytiska.

Vem var då Jesus enligt denna forskning? Han måste ha varit helt annorlunda än den Jesus som Nya testamentet vittnar om, eftersom alla övernaturliga element måste rensas bort. Fältet blev nu fritt för en rad godtyckliga rekonstruktioner. Någon enighet kunde inte uppnås. Olika Jesusbilder har presenterats, bl.a. att den verkliga Jesus försökte vara en social reformator, en lärare av etiska sanningar, en kringvandrande filosofisk vis man, en karismatisk helbräddagörare, en judisk, apokalyptisk profet eller en i den långa raden av misslyckade judiska revolutionärer. Man utgick sålunda ifrån att evangeliernas Jesus var en oerhörd förvanskning av Jesus sådan han verkligen var, och sedan kom man föga

överraskande fram till det man utgick ifrån: en Jesus av något slag som var helt fri från alla övernaturliga drag.

Låt mig ge en kort översikt över Jesusforskningen fr.o.m. upplysningen fram till i dag. Reimarus grundtanke att evangeliernas Jesus var en förvanskning av Jesus sådan han verkligen var blev en självklarhet för Jesusforskningen i närmare 200 år. När ett formhistoriskt betraktelsesätt slog igenom 1919-1921 blev det än svårare att säga något bestämt om den historiske Jesus. Rudolf Bultmann skrev i sin Jesusbok 1926: ”Jag anser att vi inte kan veta någonting om Jesu liv och personlighet, eftersom de kristna källorna inte har intresserat sig därför.”¹ Enligt Bultmann kan vi bara veta att Jesus ”levde och dog”. Den kristna församlingen ska i så hög grad ha omgestaltat de ursprungliga traditionerna om Jesus och klätt dem i en mytologisk dräkt, att en oöverstiglig klyfta uppstått mellan urkristendomens Kristus och den historiske Jesus. En förutsättning för Bultmanns och formhistorikernas resonemang var antagandet att den första muntliga traderingen inte innebar ett noggrant bevarande av de ursprungliga ögonvittnesskildringarna utan i stället en ständig förändring av dessa och ett fritt skapande, präglat av de olika miljöer där berättelserna fördes vidare.

Ett grundskott mot formhistoriens syn på hur evangelierna växte fram kom 1961 genom Birger Gerhardssons avhandling *Memory and Manuscript*. Enligt antik och judisk pedagogik var muntlig tradering en noggrant kontrollerad process. Bengt Holmberg skriver i sin Jesusbok: ”Det typiska för den är att den arbetar övervägande med väl kontrollerat muntligt material, som inpräglas och ges vidare genom utantillärning i en traderingsmedveten och memoreringstränad kultur. Sannolikt undervisade Jesus sina lärjungar på samma sätt, genom att upprepa sina liknelser, instruktioner och sammanfattningar av sin undervisning tills de hade fastnat i deras minnen, varifrån de kunde hämtas fram igen och användas för ytterligare kommentar och fördjupning. Varför skulle vi föreställa oss att Jesus sa det han ville meddela bara en enda gång och lät slumpen avgöra om lärjungarna kom ihåg det och begrep det? Ingen seriös lärare skulle göra på det sättet.”² ”Det kan inte heller bestridas

¹ *Jesus* (pocketutgåvan 1970), s. 10.

² *Människa och mer* (2001), s. 169.

att de som följde Jesus som lärjungar under hans jordeliv blev ledare och lärare i de första kristna församlingarna, vilket innebär ett mått av kontroll över traditionen. Eftersom traditionerna från och om Jesus var starkt normativa för gemenskapen, behandlades de sannolikt också med omsorg i traderingen.”³

Ett visst uppbrott från Bultmanns skeptiska position svarade en av hans lärjungar för 1953, nämligen Ernst Käsemann. Han menade att det måste finnas en förbindelse mellan urkyrkans Kristustro och den historiske Jesus. Genom ett antal äkthetskriterier kan man, menade han, fastställa vad i evangelietraditionen som är sagt och gjort av Jesus själv. Man var nu tillbaka till det väljande och vrakande i det nytestamentliga textmaterialet som var vanligt före Bultmanns tid. Liksom tidigare ville man fränkänna den historiske Jesus såväl underverk som varje tanke på att vara Messias eller Människosonen. Man var fortfarande styrd av upplysningens kunskapsteoretiska postulat, nämligen att universum är ett slutet system av orsak och verkan, vilket inte kan störas av mirakel eller gudomliga ingripanden. Det ”övernaturliga” måste med andra ord bortförklaras.

Jag nöjer mig här med att bara nämna ett av de äkthetskriterier man lanserade: *olikhetskriteriet*. Enligt detta kriterium kan inte sådana Jesus-ord vara äkta som antingen anknyter till den samtida judendomen eller är en del av urkyrkans Kristusförkunnelse. ”I decennier av jesusforskning har detta kriterium tillmätts stor vetenskaplig betydelse. Det senaste exemplet är den amerikanska forskargrupp som kallas ’The Jesus Seminar’, vilken publicerat resultaten av sina omröstningar som en utgåva av evangelierna (inklusive de apokryfa), där jesusordens grad av äkthet markeras med olika färg: rött för äkta (= 18 %), sedan skärt, grått och sist svart för inautentiska ord.”⁴

Hur galet olikhetskriteriet är börjar fler och fler forskare inse. Jesus vänder sig ju till sina landsmän, först och främst ”till de förlorade fåren av Israels hus” (Matt. 15:24). Han vill inte ta ifrån dem Skriften och den undervisning som ges där. Tvärtom säger han: ”Skriften kan inte göras om intet” (Joh. 10:35) och ”Om ni trodde Mose, skulle ni tro på mig,

³ Holmberg, s. 170.

⁴ Holmberg, s. 175.

ty om mig har han skrivit” (Joh. 5:46). Skulle vidare Jesus inte ha botat sjuka, rensat templet eller blivit korsfäst under Pontius Pilatus, eftersom detta var en del av urkyrkans förkunnelse om Kristus? Holmberg skriver med rätta: ”Kriteriet får alltså den bisarra konsekvensen, att ju mer vi får veta om Jesu judiska samtid, desto mindre vet vi om Jesus.” ”Den stora svagheten i olikhetskriteriet är att det strider mot enkel historisk sannolikhet. Vanlig historisk forskning börjar inte med att bestämma vilka delar av källmaterialet som är diskvalificerat från att beaktas i analysen, då de motsäger forskarens bild av objektet som analogilöst och unikt.” ”Den andra förutsättningen är det från upplysningstiden nedärvda axiomet att det föreligger en djup diskontinuitet mellan Jesus och hans kristustroende lärjungar efter påsk.”⁵

Rationalistiska bibelforskare vill göra gällande att den historiske Jesus inte har något med urkyrkans Kristus att göra, eftersom Jesus enligt Nya testamentet är både Gud och sann människa i en person. Gud och gudsgärningar kan ju inte vara historiska verkligheter i en värld som enligt upplysningsfilosofin är ett inomvärldsligt slutet system. ”Kommer ni till resultat som liknar den kristna trons uppfattning om Jesus är ni ohistoriska och ovetenskapliga.”⁶ Holmberg skriver med rätta: ”Idén att historia och teologi förhåller sig till varandra som eld och vatten, sanning och lögn, evigt olika och i oförsonlig konflikt med varandra är ett filosofiskt arv från upplysningstiden. Den har fått generationer av forskare att utgå från att sanningen om den historiske Jesus inte kan ha innehållit någon teologi eller kristologi, och att allt som ens påminner om den kristna tron på Jesus måste läggas åt sidan från början av varje undersökning med historiska pretentioner – och aldrig släppas in igen!”⁷

Trots Jesusforskningens uppenbara misslyckande också under 1900-talets andra hälft, kan en viss tillnyktring konstateras under 1980- och 90-talet. Många forskare börjar nu inrikta sig på vad Jesus faktiskt gjorde och utgår därvid inte ifrån som ett absolut krav att allt övernaturligt måste förklaras bort. Bibelforskaren Tom Wright understryker gång på gång hur viktig följande fråga är: ”Vem var Jesus och vad var det han utförde?”⁸ Skeptiker som säger: ”Vi kan inte veta särskilt mycket om

⁵ Holmberg, s. 175.

⁶ Holmberg, s. 205.

⁷ Ibidem.

Jesus, men vi kan vara säkra på att han inte tänkte på sig själv som Messias eller Guds son”, dem har Wright inte mycket till övers för.⁹

Jesu uppståndelse som historiskt faktum

”Den kristna trons och evangeliernas sanning hänger slutgiltigt på om uppståndelsen är en historisk verklighet. Om det inte finns en grav i vilken Jesus låg död och sedan gick ut ur efter att ha uppstått, så är allt annat även om det historiskt sett har hänt fullständigt betydelselöst. Jesu anspråk är nämligen om så är fallet – falska.” Så skriver Anders Sjöberg med rätta.¹⁰ ”Den människa som blir övertygad om att det verkligen finns skäl att tro på uppståndelsen som historisk verklighet, den människan kommer sedan inte heller att ha problem med att acceptera de övriga underberättelserna från Jesu liv. Den Gud som visat att han är herre över liv och död genom att låta Jesus uppstå måste utan svårighet när han själv så vill kunna bryta in på ett övernaturligt sätt i de naturlagar han själv skapat för livet.”¹¹

Det är lätt att förstå att den världsbild som fick stor utbredning fr.o.m. upplysningstiden och alltjämt i stor utsträckning präglar vetenskaplig forskning blir ett hinder för ett accepterande av Jesu uppståndelse som ett historiskt faktum. Ett sådant accepterande ”förutsätter en tro på Gud och en världsbild som är öppen, inte sluten i ett regelbundet system av naturlig orsak-verkan. I ett sådant system kan nämligen inte någon uppståndelse ske.”¹²

När Petrus predikar om Jesu undergärningar och hans uppståndelse betonar han att det är fråga om *historiska händelser* som ägt rum (se Apg. 2:22ff). Han talar inte om en uppstånden Jesus som ingen har sett eller om mäktiga gudsgärningar som ingen bevittnat, som om de vore oberoende av om de verkligen ägt rum eller inte. Det bör också understrykas, vilket också Wright gör, att det finns ”ingen form av tidig kristen tro där inte uppståndelsen var ett huvudstycke”.¹³ ”Enligt kristen

⁸ Tom Wright, *Den historiske Jesus* (2000), s. 20, 23f.

⁹ Wright, s. 28.

¹⁰ *Vem är den mannen?* (1998), s. 174.

¹¹ Sjöberg, s. 174.

¹² *Ibidem*.

¹³ Wright, 2. 138.

uppfattning är Jesu uppståndelse den avgörande centralpunkten i hela mänsklighetens historia.”¹⁴

Tron på Jesu uppståndelse grundar sig, som vi kan se bl.a. av 1 Kor. 15:4-8, på *en rad vittnens iakttagelser*, som bara kan viftas bort om man på förhand utesluter att Gud kan gripa in i sin skapelse. Den som tror på Guds existens kan inte, som så ofta sker i vetenskapens namn, på förhand utesluta ”att Gud på övernaturliga sätt kan göra sin makt synlig i den skapelse han själv har skapat och lagt ner naturlagarna i”.¹⁵ Wright, som för en diskussion med de bibelforskare som inte vill acceptera att Jesus verkligen uppstod från de döda, betonar: ”De människor som förekom i uppräknningen (i 1 Kor. 15) ansågs vara vittnen till att uppståndelsen verkligen inträffat.” Men hade de första kristna rätt, frågar han och svarar: ”Vi måste förutsätta något som kan förklara varför en grupp judar under första århundradet så snabbt och så fullständigt drog slutsatsen att tvärtemot vad de hade trott, hade en person uppstått mitt i tiden.”¹⁶

Vad vi vet försökte ingen bestrida att Jesu grav verkligen var tom på tredje dagens morgon. Frågan blir då: vem tömde den? 1) ”Det kan inte ha varit Jesu fiender, romerska eller judiska myndigheter, för då skulle de ha producerat kroppen så fort hans anhängare påstod att Jesus hade uppstått från de döda.” ”En demonstration av graven med Jesu lik kvar i den skulle effektivt och för alltid ha motbevisat påståendet om hans uppståndelse. Eftersom inget sådant försök gjordes, måste man dra slutsatsen att Jesu fiender inte heller kunde ta fram det motbeviset. Den tidiga tomma graven kunde inte falsifieras.”¹⁷ 2) Kan Jesu vänner ha stulit kroppen och därefter hittat på att Jesus uppstått? Det går inte att förena med deras bestörta reaktion på nyheten att Jesu kropp inte längre fanns i graven. Och hur ska man kunna förklara lärjungarnas villighet att frimodigt t.o.m. gå i döden för övertygelsen att Jesus verkligen hade uppstått, *om de i själva verket visste att han inte hade uppstått?* Den enda förklaringen är att de verkligen trodde att Jesus hade uppstått kroppsligen från de döda på grundval av säkra vittnesmål från en rad ögonvittnen. ”Om hans

¹⁴ Holmberg, s. 150.

¹⁵ Sjöberg, s. 174.

¹⁶ Wright, s. 142 och 146.

¹⁷ Holmberg, s. 153. Min framställning om den tomma graven bygger i stor utsträckning på Holmbergs bok.

kropp fortfarande hade funnits kvar i en grav någonstans skulle någon förr eller senare ha varit tvungen att samla ihop hans ben och lägga dem i en urna, och då skulle bluffen ha avslöjats.”¹⁸ ”Just för att uppståndelsen är en historisk händelse är den *falsifierbar*. Hade de judiska ledarna kunnat producera Jesu lik, då hade påståendet om att han uppstått från de döda varit falsifierat för alltid.”¹⁹

Wright framhåller med rätta ”att det är helt osannolikt att evangeliernas skildringar av uppståndelsen skulle vara en sen utveckling av den muntliga traditionen. Varför skulle människor helt plötsligt anse det lämpligt eller ens nödvändigt att tala om Jesus på ett så uppenbart konkret sätt?”²⁰ ”Det är lika bra att inse att vi måste ta de första kristnas samstämmiga vittnesbörd på allvar: Jesus från Nasaret uppstod kroppsligen till ett nytt slags liv tre dagar efter det att han avrättades.”²¹ ”När allt kommer omkring står man inför valet att läsa texterna som de lyder – med deras energiska strävan att understryka uppståndelsens *faktum* – eller att försöka teorier, som direkt frångår texterna. I senare fallet utgår man i realiteten från att uppståndelsen egentligen inte kan ha inträffat. Inte i samma mening som händelser varom vi annars berättar i historiska skildringar.”²² Enligt Nya testamentet grundar sig uppståndelse tron på ögonvittnens erfarenheter. Lärjungarna berättar hur de, i strid med sina förväntningar, mött och under en dryg månads tid umgåtts med ”en död men uppstånden Jesus, som framträder fullt tydligt som människa och dock med en på något sätt förvandlad, ’förklarad’ kropp”.²³

Både för Gamla och Nya testamentet är det helt avgörande att den ende sanne Guden inte är en mänsklig tankeprodukt utan en andlig verklighet som har uppenbarat sig *inför ögonvittnen*. Biblisk tro och förtrostan på Gud bygger *inte* på *mänskliga teorier* om en gudsuppenbarelse utan på *att Gud verkligen har uppenbarat sig i historien inför ögonvittnen*. I Gamla testamentet är Guds uppenbarelse i samband med räddningen från slaveriet i Egypten den allt överskuggande frälsningsgärningen som tydligt visar vem Gud är, i Nya testamentet är det Jesus och hans enastående

¹⁸ Wright, s. 152.

¹⁹ Holmberg, s. 158.

²⁰ Wright, s. 151.

²¹ Wright, s. 153.

²² Gunnar Hillerdal, *Vem är du, Jesus?* (1972), s. 232.

²³ Hillerdal, s. 231.

gärningar och segerrika uppståndelse. I båda fallen betonas att dessa händelser är *verkliga, historiska händelser som skett inför mångas ögon*, inte bara mänskliga tankar och obestyrkta påståenden. Lagg märke till hur detta betonas i följande texter:

Så här säger Mose strax före sin död:

Fråga tider som varit, tider som varit före dig, från den dag då Gud skapade människor på jorden, fråga från himlens ena ände till den andra: *Har någonsin något så stort som detta skett eller har man hört talas om något som är detta likt? Har något folk hört Guds röst tala ur elden, så som du har hört, och överlevt? Eller har någon gud försökt gå och ta ett folk åt sig ur ett annat folk, genom prövningar, tecken och under, genom krig, genom stark hand och uträckt arm och genom stora och fruktansvärda gärningar, allt detta som HERREN, er Gud har gjort med er i Egypten inför dina ögon. Du har själv fått se det, för att du skulle veta att HERREN är Gud: Det finns ingen annan än han (5 Mos. 4:32-35).* Ansikte mot ansikte talade HERREN till er ur elden på berget. Jag stod då mellan HERREN och er för att förkunna HERRENS ord för er, ty ni var rädda för elden och steg inte upp på berget (5 Mos. 5:4-5). *Dessa ord talade HERREN med hög röst till hela er församling på berget, ur elden, molnskyn och töcknet...* När ni *hörde rösten* ur mörkret, medan berget brann i eld, trädde ni fram till mig, alla huvudmän för era stammar samt era äldste. Och ni sa: *"Se, HERREN vår Gud har låtit oss se sin härlighet och sin storhet, och vi har hört hans röst ur elden. I dag har vi sett att Gud kan tala med en levande människa och ändå låta henne leva... Vem finns bland allt kött, som har hört den levande Gudens röst tala ur elden, som vi har gjort, och ändå blivit vid liv. Träd du fram och hör allt vad HERREN vår Gud säger, och tala du till oss allt vad HERREN vår Gud talar till dig, så vill vi höra det och göra därefter"* (5 Mos. 5:22-27). *"Ni har sett allt vad HERREN har gjort inför era ögon i Egyptens land med farao och alla hans tjänare och hela hans land, de stora prövningar som du med egna ögon har sett, de stora tecknen och undren"* (5 Mos. 29:2-3).

Så här refererar Lukas Petrus predikan på pingstdagen 50 dagar efter Jesu uppståndelse:

Israeliter, lyssna till dessa ord: Jesus från Nasaret var *en man som Gud bekände sig till inför er genom kraftgärningar, under och tecken, som Gud genom honom utförde mitt ibland er, så som ni själva vet.* Efter Guds fast-

ställda plan och beslut blev han utlämnad, och med hjälp av dem som är utan lagen spikade ni fast honom på korset och dödade honom. Men honom har Gud uppväckt och löst ur dödens vånda, eftersom det inte var möjligt att han skulle behållas av döden... *Det är denne Jesus som Gud har uppväckt, och vi är alla vittnen till det* (Apg. 2:22-32).

Också för de församlade i Kornelius hus betonar Petrus att apostlarna är ögonvittnen:

Vi är vittnen till allt han gjorde både på den judiska landsbygden och i Jerusalem. Honom hängde de upp på trä och dödade. Men Gud uppväckte honom på tredje dagen och lät honom visa sig, inte för allt folket utan för de vittnen som Gud i förväg hade utvalt, *för oss som åt och drack tillsammans med honom sedan han uppstått från de döda*. Och han befalld oss att predika för folket och *vittna om* att han är den som Gud har bestämt till domare över levande och döda. Om honom vittnar alla profeterna att var och en som tror på honom får syndernas förlåtelse genom hans namn (Apg. 10:39-43).

Så här vittnar Johannes om Ordet, den evige gudssonen som han med egna ögon har sett, vandrat omkring med, ätit med, samtalat med och blivit undervisad av:

Det som var från begynnelsen, *det vi har hört, det vi med egna ögon har sett, det vi skådade och med våra händer rörde vid* – om Livets Ord är det vi vittnar. Ja, livet uppenbarades, *vi har sett det och vittnar om det* och förkunnar för er det eviga livet, som var hos Fadern och uppenbarades för oss. *Det vi har sett och hört förkunnar vi för er*, för att ni ska ha gemenskap med oss. Och vår gemenskap är med Fadern och hans Son Jesus Kristus (1 Joh. 1:1-3; jämför Joh. 1:1-18).

Kan tron på Jesus och hans uppståndelse vara en följd av vidskepelse?

Det finns mycket vidskepelse i samband med påståenden om övernaturliga händelser. Man kan förvåna sig över att många är så godtrogna när det gäller påståenden om naturandar, helande krafter i kristaller, kontakt med avlidna (spiritism), övernaturlig hjälp via relikier, heliga vallfartsplatser, madonnor, horoskop, spådomskonst, ockultism etc. Måste man inte räkna med att också Jesu lärjungar var lättlurade och vidskepliga och att de därför utan saklig grund trodde att Jesus var Messias, Guds Son och uppstånden från de döda?

För att besvara denna fråga bör vi uppmärksamma följande:

1) Varken Jesu lärjungar eller andra vittnen till hans underverk hade lätt för att tro på Jesu övernaturliga förmåga. Visst blev de gång på gång "utom sig av häpnad" och frågade sig: "Vem är han egentligen?" Men lärjungarna glömde ofta i samband med olika nödsituationer vilken förmåga deras Mästare hade och Jesus tvingades konstatera: "Så lite tro ni har!" Människor utanför lärjungakretsen såg också med förundran vad Jesus gjorde. De kunde säga: "Aldrig har man sett något sådant i Israel." Men fariseerna skyndade sig att dämpa deras förundran och avvisa varje tanke på att Jesus var Guds Son: "Det är med hjälp av de onda andarnas furste som han driver ut de onda andarna" (Luk. 9:33-34). Jesu ord om hans enhet med Fadern väckte stor förargelse bland judarnas ledare. Men vad skulle de ta sig till med hans underverk som så många kunde bevittna och som vittnade om att han faktiskt gjorde det som bara Gud kan göra? "*Vad gör vi?* Den här mannen gör många tecken. Om vi låter honom hålla på så här, kommer alla att tro på honom" (Joh. 11:47f). Johannes konstaterar: "Fastän han hade gjort så många tecken inför dem, trodde de inte på honom" (12:37). Om Jesu enhet med Fadern bara var vad Jesus sa, kunde hans ord viftas bort som en förvirrad människas tal. Men när Jesu gärningar inför deras ögon tydligt visade att han var den han sa sig vara, varför avvisade man honom då och ville döda honom? Jesus sa till dem: "De ord som jag talar till er, talar jag inte av mig själv. Fadern förblir i mig och gärningarna är hans verk. Tro mig: jag är i Fadern och Fadern är i mig. *Om ni inte kan tro det, så tro för gärningarnas skull*" (Joh. 14:10-11).

2) Hur förhåller det sig då med det stora och för Bibelns sanning avgörande undret, Jesu uppståndelse? Är det en produkt av godtrogenhet? När kvinnorna som först kom till Jesu grav såg att den var tom, hade de inte lätt för att tro att Jesus uppstått från de döda. De uppfylldes i stället av "bävan och bestörtning" (Mark. 16:8) och "visste inte vad de skulle tro" (Luk. 24:4). När de sedan berättade "för de elva (apostlarna) och för alla de andra" om den tomma graven och att "två män i skinande kläder" hade sagt att Jesus hade uppstått så som han förutsagt, uppfattade dessa vad kvinnorna berättade "som tomt prat, och de trodde inte på dem" (Luk. 24:11). Fastän Jesus flera gånger tydligt förutsagt att han skulle uppstå "på tredje dagen" och under deras mångåriga samvaro alltid visat sig pålitlig, trodde de inte. De båda s.k. "Emmmauslärjungarna" blev

inte glada utan tvärtom ”uppskakade” av vad kvinnorna rapporterade, och fastän några av apostlarna gick till graven och ”fann att det var så som kvinnorna hade sagt”, trodde Emmauslärjungarna inte utan förblev bedrövade och besvikna: ”Vi hade hoppats att han var den som skulle frälsa Israel” (Luk. 24:21-24). Maria från Magdala var djupt bedrövad och sa till Simon Petrus och Johannes: ”De har tagit bort Herren från graven, och vi vet inte var de har lagt honom” (Joh. 20:2). Först när Jesus på påskdagens kväll kom till de betryckta lärjungarna, talade till dem och visade dem sina händer och sin sida, blev de glada (Joh. 20:19-20). Men Thomas, som ”inte varit med dem när Jesus kom”, kunde inte tro att de andra lärjungarna verkligen hade sett Herren. Han sa: ”Om jag inte får se hålen efter spikarna i hans händer och sticka fingret i hålen efter spikarna och inte får sticka min hand i hans sida, så kan jag inte tro” (Joh. 20:25). Först en vecka senare, när Jesus kom till dem med Thomas närvarande och erbjöd Thomas att sticka sitt finger i hans händer och sin hand i hans sida, trodde Thomas och sa: ”Min Herre och min Gud!” (Joh. 20:26-28).

3) En kritiskt prövande hållning till påståenden om övernaturliga fenomen och förmågor uppmuntras i Bibeln. *Vad säger vittnena? Vad har de sett och hört?* Bibeln varnar för vidskepelse. Ärligen lästes i synagogan följande ord: ”Ni ska inte befatta er med spådom eller trolldom” (3 Mos. 19:26). ”När du kommer in i det land som HERREN din Gud ger dig, ska du inte lära dig att handla enligt dessa folks vedervärdiga seder. Hos dig får inte någon finnas som låter sin son eller dotter gå genom eld eller befattar sig med spådom, teckentydning, svartkonst eller häxeri, ingen som utövar besvärjelsekonster, ingen andebesvärjare, ingen som bedriver trolldom och ingen som söker råd hos de döda” (5 Mos. 18:9-11). Den sanna gudsuppenbarelsen är inte en filosofi, en tankeprodukt, utan den har skett inför många vittnen. Vittnesbördet om denna uppenbarelse föreligger som Moses och profeternas vittnesbörd (Gamla testamentet) och apostlarnas vittnesbörd (Nya testamentet). Enligt detta vittnesbörd är den ende sanne och levande Guden ”Den som är” (på hebreiska JHWH). ”Jag är den jag är” säger Gud till Mose. Den Evige är sådan som han inför många ögonvittnen har uppenbarat sig i ord och väldiga gärningar enligt Gamla och Nya testamentet. Vikten av att skilja mellan vidskepelse och den sanna gudsuppenbarelsen framgår av följande ord av

profeten Jesaja: "När de säger till er: 'Fråga andebesvärjare och spåmän, dem som viskar och mumlar', så svara: 'Ska inte ett folk fråga sin Gud? Ska man fråga de döda till råds för de levande?' 'Till Guds undervisning, till vittnesbördet.' Om de inte talar enligt detta ord finns ingen morgonrodnad för dem" (Jes. 8:19-20).

Enligt Nya testamentet är Jesu uppståndelse ett faktum som lärjungarna först hade svårt att tro på. Avgörande för denna tro var inte godtrogenhet eller vidskepelse utan säkra vittnesbörd från en rad vittnen till att Jesus verkligen var uppstånden. Graven var bevisligen tom och Jesu döda kropp var inte undangömd. Den uppståndne Jesus med märken efter spikarna som genomborrade hans händer och spjutet som stack upp hans sida visade sig för en lång rad vittnen (1 Kor. 15:5ff). "Han visade sig för dem efter sitt lidande och gav dem *många bevis på att han levde*, då han under fyrtio dagar lät sig ses av dem och talade med dem om Guds rike" (Apg. 1:3). Mötet med den uppståndne förvandlade dem från rädda lärjungar till frimodiga vittnen som var beredda att gå i döden för sin övertygelse. Bedrägerier genomförs för egen kortsiktig vinning. Tron på den uppståndne Messias innebar inte yttre vinning utan förföljelse och t.o.m. grymma avrättningar. Men övertygelsen "jag vet på vem jag tror" (2 Tim. 1:12) gav glädje mitt under förföljelse och yttre nöd. Lukas berättar: "Apostlarna gick ut från Stora rådet, glada över att de hade ansetts värdiga att lida smälek för Namnets skull. Varje dag undervisade de i templet och hemma i husen och predikade det glada budskapet att Jesus är Messias" (Apg. 5:41-42).

Kan Jesus vara en ohistorisk person, en myt?

Böcker med tesen att Jesus aldrig existerat publiceras då och då. Men en diskussion av teorierna i sådana böcker hör knappast hemma under rubriken "Vem är Jesus enligt *bibelforskare*?" Det är nämligen svårt att hitta någon seriös bibelforskare idag som lyckas bortförklara alla historiska vittnesbörd om Jesu existens. Professor Holmberg konstaterar med rätta: "I vårt sekel har ingen seriös historiker med kännedom om de antika källorna på allvar förfäktat hypotesen att Jesus inte existerat."²⁴ Exegeten Erik Sjöberg, som ingalunda är känd för en konservativ bibelsyn, skriver

²⁴ *Människa och mer*, s. 208 not 4.

om försöken att bestrida Jesu historiska existens: ”Alla försök att bestrida Jesu historiska existens omintetgöras emellertid av Paulusbreven i N.T. Paulus har själv umgåtts med Jesu lärjungar. Han ger visserligen mycket få konkreta drag ur Jesu liv och anför endast ett fåtal Jesusord, men Jesu liv, död och uppståndelse är grundvalen för allt vad Paulus säger. För att kunna bestrida Jesu historiska existens måste man därför förklara alla Pauli brev för oäkta. Även detta har man försökt, men försöken måste, bedömda ut ifrån vanliga historiska forskningsmetoder, betraktas som helt förfelade. Det finns därför vetenskapligt sett icke någon möjlighet att bestrida Jesu historiska existens.”²⁵ ”Man måste verkligen vara mycket godtrogen för att anse att Jesus aldrig funnits”, skriver Stephen Neill.²⁶

Bland böcker som utkommit på svenska och driver tesen att Jesus aldrig existerat kan nämnas Alvar Ellegårds bok *Myten om Jesus. Den tidigaste kristendomen i nytt ljus* (1992) och Roger Viklunds *Den Jesus som aldrig funnits* (2005). Ellegård, som är professor emeritus i engelska språket och inte fackexeget, lanserar bl.a. följande hypoteser: Den essenska sekten inom judendomen är roten till de kristna församlingarna. Esseernas ledare, ”Rättfärdighetens lärare” som levde ca. 200 f. Kr., har av Paulus omformats till en Jesus Kristus. Kristendomen är i huvudsak en skapelse av Paulus och evangeliernas Jesus en senare tillkommen fiktion.

Bland kritiska granskningar av Ellegårds hypoteser kan nämnas Anders Ekenbergs artikel ”En ren myt om Jesus”.²⁷ Han sammanfattar sin kritik med följande ord: ”Teorin i *Myten om Jesus* är alltså ingenting annat än en idé som författaren har fascinerats av – eller, om man så vill, en ren myt. Den bygger inte på några hållbara argument. Den gängse uppfattningen är däremot väl underbyggd. Och den är ingalunda beroende av kristna trosargument, utan den bygger på kontrollerbara fakta: tidiga, spridda och i grunden samstämmiga vittnesbörd om att Jesus från Nasaret har existerat och är kristendomens upphovsman.”²⁸ Holmberg nöjer sig med att hänvisa till Ekenbergs kritik när det gäller Ellegårds

²⁵ Erik Sjöberg, artikeln ”Jesus Kristus” i *Svenskt Bibliskt Uppslagsverk* (= SBU), vol. I (2 uppl. 1962), col. 1154.

²⁶ *Vad vi vet om Jesus* (1971), s. 8.

²⁷ Tidskriften *Signum* 18, 1992, s. 145-149.

²⁸ Ekenberg, s. 149.

åsikter: ”Bokens brist på vetenskaplig kvalitet uppvisas skärande klart av Anders Ekenberg.”²⁹

Roger Viklund är en amatörforskare. Han presenterar sig i sin bok märkligt nog som ”gnostiker”³⁰ och ”antar att vi som människor återföds såsom människor”. Han medger ärligt att han redan innan han började leta upp och sammanställa sitt material om Bibeln och Jesus ”hade en åsikt om att evangelierna är avsedda att tolkas symboliskt”.³¹ Men på näst sista sidan i sin bok gör han ändå gällande att hans ”omfattande forskningsarbete” utförts ”förutsättningslöst” (sic!). Det man slås av när man läser Viklunds bok är att han snappat upp tolkningar och data lite här och där och genomgående valt ut sådant som stöder hans förutfattade meningar. Det har lett till att hans tjocka bok (596 sidor) radar upp sådana tolkningar, påståenden, dateringar och s.k. fakta som är vinklade i en viss riktning och ofta helt ohållbara. Ett antal svenska exegeter har granskat Viklunds teorier, bland dessa docent Tord Fornberg. Han anser att Viklunds bok är ett amatörjobb och att Viklund dragit slutsatser som ingen yrkesperson skulle göra.³²

Om kristendomen bara vore en filosofi eller en myt, spelar det inte så stor roll om det som berättas om Jesus verkligen har hänt i historien. Men enligt Nya testamentets budskap är det av avgörande betydelse att Jesu gärningar faktiskt har utförts i historien. Hans barndom och hans offentliga verksamhet kan dateras till en bestämd tidsperiod (de romerska kejsarna Augustus och Tiberius regeringstid) och de platser i Palestina där han verkat kan pekats ut på kartan. Hans gärningar har historiska konsekvenser för tid och evighet och för alla människor. Jesus är inte en mytisk ”vem som helst”, verksam ”på vilken mytisk plats som helst” och ”vid vilken tid som helst” (se närmare kapitlet ”Jesus i tid och rum”, s. xxff).

År 100 e.Kr. vid det andra århundradets början framfördes Jesu undervisning i alla delar av det väldiga romarriket. Något måste ha hänt under det föregående århundradet, eftersom ingen talade om Jesus från Nasaret

²⁹ Holmberg, s. 208.

³⁰ Vilken sorts Jesus en gnostiker tror på och vad som menas med gnosticism, se kap. 6 om ”Jesus och de gnostiska evangelierna” (s. xx).

³¹ Viklund, s. 21f.

³² http://sv.wikipedia.org/wiki/Den_Jesus_som_aldrig_funnts.

år 1 e.Kr. Professor David Scaer skriver: ”Grupper av människor som kallades församlingar växte upp som ogräs. Medlemmarna i dessa församlingar hade inte förenats av sådant som vanligtvis för samman människor. De hade olika ekonomi och politiska intressen. Vissa var slavägare, andra fria män och åter andra slavar. Alla slags yrken var representerade i dessa grupper. Soldater, gatflickor, köpmän och folk som stod kejsaren nära kunde finnas i dessa samlingar. Deras gemensamma intresse kan inte förklaras av ras, kultur eller språk, sådant som vanligtvis är grunden för en gemenskaps sammanhållning. Församlingarna återspeglade bland sina medlemmar den stora variation som fanns inom romarriket. Deras gemenskap kan inte bara förklaras sociologiskt. Det betyder inte att det rådde en fullkomlig harmoni och att inga problem existerade. Men alla riktade sin uppmärksamhet till en viss ’Jesus’ som hade dödats i staden Jerusalem och återvänt till livet.”³³

Under den sista tredjedelen av det första århundradet hade kristendomen spritt sig mycket snabbt. Jag har tidigare nämnt Plinius den yngres brev (ca 111 e.Kr.) till kejsar Trajanus i Rom. Det handlar om hur han som ståthållare skulle hantera de kristna som han betraktade som en farlig smitta inom romarriket (se kap. 3, s. xx). Tacitus rapporterar om branden i Rom år 64, då efterföljare till ”Chrestus” anklagas för denna brand. Knappast mer än en generation efter Jesu fullbordade verk fanns det sålunda människor som kallades kristna genom sin tillbedjan av en viss Kristus, som dömts till döden under Tiberius regering av prefekten Pontius Pilatus (se kap. 3, s. xx, där Tacitus citeras). Det är värt att notera att år 64 var den kristna rörelsen fortfarande under stark tillväxt och många, kanske de flesta av apostlarna var ännu vid liv. Några av Nya testamentets böcker hade ännu inte skrivits.

För varje händelse i världen finns det en historisk orsak, ja, ofta finns det många orsaker och det kan vara svårt att välja ut den viktigaste. *Varför dyker kristendomen upp så plötsligt och breder ut sig så snabbt? Det måste ha funnits åtminstone en orsak till det, och den orsaken kan inte ha varit behovet av en ny religion.* ”Det fanns inget verkligt behov för en ny religion i romarriket. Judarna var inte så talrika vid denna tid, men de erbjöd en strikt monoteism för dem som föredrog det. Romarna och grekerna hade

³³ David Scaer, *What do you think of Jesus?* (1973), s. 12 (min övers.).

ett helt panteon av gudar som kunde passa infall, önskingar, böjelser och behov hos nästan vem som helst. Kejsardyrkan var vanlig överallt. För de mera lantliga och mindre kulturella fanns gudarna hos de barbariska stammarna i norr som redan skapade problem för kejsardömet. För mystikerna fanns mysterieriterna från östern med Mithraskulten. De som opponerade sig mot gudar kunde alltid välja en ateistisk filosofi som både förnekade att gudar existerade och skämtade med deras galna upptåg när de jagade varandra runt himlarna.

Varför behövdes kristendomen? Det rådde ingen brist på religiös mångfald i första århundradets värld. Alla religiösa smakriktningar kunde tillfredsställas. Att förklara kristendomens uppkomst som ett religiöst påfund för att fylla ett djupare psykologiskt behov är totalt otillfredsställande. Dessutom tog det många år, ja århundraden, för religiösa påfund och myter att växa fram. Men det gick ingen lång tid mellan Jesu liv och den tid då en fullt utvecklad religion tillägnad Honom hade blivit en erkänd verklighet i hela kejsardömet – det tog inte ens två generationer.”³⁴

Det går helt enkelt inte att förklara kristendomen som ett religiöst påhitt. Att hävda att kristendomen växte fram utan den historiske Jesus som dess upphov är lika absurt som att hävda att islam vuxit fram utan att Muhammed existerat.

Jesu självförståelse

Fr.o.m. 1840-talet började allt fler protestantiska bibelkritiska forskare göra gällande att Jesus aldrig betraktat sig som Messias-Människosonen. Liberalteologin antog nämligen att det förelåg en djup klyfta mellan Jesu egen förkunnelse och det urkyrkan trodde på och predikade. Jesu evangelium, menade man, hade varit den ”enkla” läran om ett etiskt gudsrrike och Jesus själv skulle inte ha haft någon avgörande betydelse för tron. Först under urkyrkans tid och främst genom Paulus förvandlades Jesu enkla lära till evangeliet om Jesus själv som den gudasände Frälsaren.

Senare forskning har emellertid funnit liberalteologins skäl för att Jesus inte velat vara Messias och inte kallat sig Människosonen ohållbara. ”Ytterst bottnar teorien att Jesus inte velat vara Messias-Människoso-

³⁴ Scaer, s. 13f (min övers.).

nen i en ovillighet att tänka sig att Jesus tillskrivit sin egen person en sådan betydelse. Men därmed har man låtit sig ledas av en förutfattad mening”, skriver Erik Sjöberg i en artikel 1962.³⁵ ”Jesu framträdande och förkunnelse är av sådan art, att den icke kan förklaras annat än utifrån Messias-föreställningarna. Jesus har i ord och handling uppträtt såsom Messias och måste alltså även ha varit medveten om detta. I själva verket kan icke heller urkristendomens Messiastro förklaras på annat sätt än utifrån den förutsättningen, att denna tro haft sitt ursprung hos Jesus själv. Därmed har i denna nytestamentliga kärnfråga en återgång skett till den uppfattning, som eljest alltid varit rådande i kristendomen”, sammanfattar professor Harald Riesenfeld.³⁶

Litar man mera på egna fria spekulationer än på vad de som vandrat med Jesus berättar om vad Jesus sagt och gjort, kan man naturligtvis påstå lite vad som helst om Jesus. Men då borde man erkänna att man bygger på egna gissningar som är oförenliga med de ögonvittnesskildringar vi kan ta del av.

Det kan synas märkligt att också forskare som finner ögonvittnesskildringarna ofrånkomliga ibland vill tona ner att Jesus verkligen var ett med Fadern och visste att han som Guds Son var av samma väsen som Fadern. Tom Wright t.ex. kommenterar frågan ”Visste Jesus att han var Gud?” så här: ”Jag tror inte att Jesus trodde att han var ett med det väsen som människor i vår kultur associerar med begreppet ’gud’.”³⁷ Bengt Holmberg hänvisar till den katolske teologen Karl Rahner (1904-1984) som menade att Jesus inte kunde ha haft det fulla djupet av sin relation till Gud klar och formulerad i sitt medvetande. Detta skapar, menar Holmberg, ”en viss frihet för vårt kristologiska tänkande, precis som insikten att det finns en kristologisk variation och utveckling inom Nya testamentet.” ”Det är historiskt osannolikt att Jesus själv uttryckte sin självförståelse på det sätt som sker i det fjärde evangeliet.”³⁸

Att sväva på målet när det gäller Jesu självförståelse som Sonen, ett med Fadern, den himmelske Människosonen, den utlovade Messias och HERREN själv är märkligt mot bakgrund av ögonvittnenas så samstäm-

³⁵ SBU, vol. I, col. 1169.

³⁶ SBU, vol. II 2 uppl. 1963), col. 93.

³⁷ *Den historiske Jesus*, s. 101.

³⁸ *Människa och mer*, s. 228.

miga vittnesbörd. Även om Johannes lyfter fram Jesu självförståelse mera utförligt än de övriga evangelisterna, föreligger samma självförståelse hos dem alla. Låt mig lyfta fram några ställen hos Matteus, Markus, Lukas och Johannes:

Matteus: Jesus kallade sig ofta för Människosonen och sa bl.a.: "Ni ska veta att Människosonen har makt här på jorden att förlåta synder" (9:6). "Människosonen är sabbatens Herre" (12:8). "Vem säger folket att Människosonen är?" Simon Petrus svarade: "Du är Messias, den levande Gudens Son" (16:13, 16). Översteprästen sa till Jesus: "Jag besvär dig vid den levande Guden, att du säger oss om du är Messias, Guds Son." Då sa Jesus: "Du själv sa det. Men jag säger er: Härefter ska ni se Människosonen sitta på Maktens högra sida och komma på himlens skyar." "Då rev översteprästen sönder sina kläder och sa: Han har hädat." (26:63-66).

Markus: Inleder sitt evangelium med att Jesus är "Kristus, Guds Son" (1:1). Till dem som menade att Jesu syndaförlåtelse var hädelse sa Jesus: "Det ska ni veta att Människosonen har makt på jorden att förlåta synder" (2:7, 10). "Därefter började Jesus undervisa dem om att Människosonen måste lida mycket och förkastas av de äldste och översteprästerna och de skriftlärdar och att han måste dödas och uppstå efter tre dagar. Rakt på sak talade han om detta" (8:31f). "Den som skäms för mig och mina ord i detta trolösa och syndiga släkte, för honom ska också Människosonen skämmas, när han kommer i sin Faders härlighet med de heliga änglarna" (8:38). Översteprästen frågade Jesus: "Är du Messias, den Välsignades son?" Jesus svarade: "Jag är. Och ni ska få se Människosonen sitta på maktens högra sida och komma bland himlens moln." Då rev översteprästen sönder sina kläder och sa: "Behöver vi några fler vittnen? Ni har hört hädelsen" (14:61-64).

Lukas: Budskapet till herdarna löd: "I dag har en Frälsare blivit född åt er i Davids stad, och han är Messias, Herren" (2:11). De skriftlärdar och fariseerna tänkte: "Vad är det för en hädare? Vem kan förlåta synder? Det kan ingen utom Gud." Men Jesus visste vad de tänkte och sa till dem: "Vad är det ni tänker i era hjärtan? Vilket är lättast att säga: Du har fått förlåtelse för dina synder eller att säga: Stig upp och gå! Men ni ska veta att Människosonen har makt här på jorden att förlåta synder." Sedan sa han till den lame: "Till dig säger jag: Stig upp, ta din bår och gå hem" (5:21-24). Jesus sa: "Människosonen går bort som det är bestämt, men ve

den människa, genom vilken han blir förrådd" (22:22). "Judas, förråder du Människosonen med en kyss" (22:48). Medlemmarna i Stora rådet hånade den korsfäste Jesus med orden: "Andra har han hjälpt. Nu får han hjälpa sig själv, om han är Guds Messias, den Utvalde" (23:35).

Johannes: Jesus sa: "Om ni inte tror när jag talar till er om det som hör jorden till, hur ska ni då kunna tro, när jag talar till er om det som hör himlen till? Ingen har stigit upp till himlen utom han som kom ner från himlen, Människosonen som är i himlen. Och liksom Mose upphöjde ormen i öknen, så måste Människosonen bli upphöjd, för att var och en som tror på honom ska ha evigt liv" (3:12-15). "Fadern älskar Sonen, och allt har han lagt i hans hand. Den som tror på Sonen har evigt liv" (3:35f). "Min Fader verkar ännu i denna stund. Så verkar även jag.' Då blev judarna ännu ivrigare att döda honom, eftersom han inte bara upphävde sabbaten utan också sa att Gud var hans Fader och gjorde sig själv lik Gud. Jesus svarade dem: 'Amen, amen, jag säger er: Sonen kan inte göra något av sig själv, utan endast det han ser Fadern göra. Ty vad Fadern gör, det gör Sonen'" (5:17-19). "Det är inte Mose som har gett er brödet från himlen, utan det är min Fader som ger er det sanna brödet från himlen. Guds bröd är det bröd som kommer ner från himlen och ger världen liv... Jag är livets bröd... Jag har inte kommit ner från himlen för att göra min vilja utan hans vilja som har sänt mig... Tar ni anstöt av det här? Vad ska ni då säga, när ni får se Människosonen stiga upp dit där han redan var?" (6:32-62). "Ni är nerifrån, jag är ovanifrån. Ni är av den här världen, jag är inte av den här världen... När ni har upphöjt Människosonen, ska ni förstå att jag är *Jag Är* och att jag inte gör något av mig själv utan talar vad Fadern har lärt mig" (8:23-28). "Jag och Fadern är ett" (10:30). "Den som tror på mig, han tror inte bara på mig utan på honom som har sänt mig, och den som ser mig, han ser honom som har sänt mig" (12:44-45). "Jag har utgått från Fadern och kommit till världen. Nu lämnar jag världen och går till Fadern" (16:28). "Fader, förhårliga nu mig med den härlighet som jag hade hos dig innan världen var till" (17:5).

Som avslutning till denna artikel vill jag kort sammanfatta innebörden i benämningarna Människosonen, Guds Son, Messias och Herren:

Människosonen är "en titel på konungen-Messias", "den himmelska frälsargestalten, vars ankomst inleder den messianska tidsåldern", "den

yttersta tidens frälsare och domare”.³⁹ ”Människosonen är av himmelskt ursprung, han framträder på jorden fördold och förnedrad”, ”han ska på den yttersta dagen framträda i sin egentliga härlighet”.⁴⁰ ”Människosonens frälsaruppgift gentemot syndare fullbordades i döden på korset.” ”Det ställföreträdande lidandet ingick i den uppgift som Människosonen hade att utföra till människornas frälsning.”⁴¹ Jesus är på en gång den i Daniel 7:13ff presenterade Människosonen och Herrens lidande Tjänare, som Jesaja talar om i Jesaja 53.

När Jesus betecknas som *Sonen eller Guds Son* anges hans gudomliga ursprung och gudomliga makt. ”Det är Jesu anspråk att vara Guds Son som framför allt väcker anstöt hos dem som inte tror. Han anklagas av judarna för att kalla Gud sin Fader och göra sig själv lik Gud, Joh. 5:18. Om detta rör sig också den rättegång som föregår korsfästelsen. Översteprästen uppmanar Jesus inför Stora rådet att ge till känna, om han är Guds Son, Matt. 26:63. Och när Pilatus finner honom oskyldig, invänder judarna: ’Vi har själva en lag, och efter den lagen måste han dö, ty han har gjort sig till Guds Son,’ Joh. 19:7.”⁴² Angående Sonens enhet med Fadern och hans preexistens, se Matt. 11:27; Joh. 10:30; Joh. 1:1; 8:58; 17:5 och Kol. 1:15f. Lukas berättar att Paulus bara några dagar efter sitt möte med Jesus utanför Damaskus ”började predika i synagogorna att Jesus är Guds Son” (se Apg. 9:20).

Vad innebär det att Jesus är *Messias* (på grekiska *Christós*)? Jesus tog avstånd från det politiska och inomvärldsliga Messiasideal, som den stora massan av hans landsmän hyllade. Därför undvek han termen Messias och föredrog beteckningen Människosonen. För att undvika missförstånd kunde han förbjuda lärjungarna ”att tala om för någon att han var Messias” (Matt. 16:20). Men vid Cesarea Filippi bekräftade han inför sina lärjungar att han var ”Messias, den levande Gudens Son” (se Matt. 16:13-17). Vid rättegången mot honom klargjorde han vilken sorts Messias han var. På översteprästens fråga ”Är du Messias, den Välsignades son?” svarade han: ”*Jag är*. Och ni ska få se Människosonen sitta på Maktens högra sida och komma bland himlens moln.” Jesus som Messias

³⁹ Ivan Engnell, *SBU*, vol. II, col. 230f.

⁴⁰ Harald Riesenfeld, *SBU*, vol. II, col. 233.

⁴¹ Erik Sjöberg, *SBU*, vol. I, col. 1171.

⁴² Bengt Häggglund, *Nordisk Teologisk Uppslagsbok*, vol. III (1957), s. 643.

påstod sig vara ingen mindre än HERREN själv, JHWH, han som är ”Jag är” (2 Mos. 3:14). Därför rev översteprästen sönder sina kläder och sa: ”Behöver vi några fler vittnen? Ni har hört händelsen” (Mark. 14:63).

Namnet *HERREN* (hebr. *Adonai*) brukas i Gamla testamentet som ersättningsord för gudsnamnet JHWH. I den grekiska översättningen av Gamla testamentet, Septuaginta, används ordet *Kýrios* (= HERREN) för gudsnamnet JHWH. Att Jesus är HERREN uttrycker alltså Jesu enhet med Fadern, att Jesus är Gud och bärare av ”namnet över alla namn”. Bekännelsen till Jesus som HERREN eller ”den levande Gudens Son” kommer ur en trosövertygelse som Gud den helige Ande har skapat genom Skriftens vittnesbörd om Jesus. Paulus skriver nämligen: ”Ingen kan säga *Jesus är HERREN* annat än i kraft av den helige Ande” (1 Kor. 12:3), och Jesus sa till Petrus efter hans bekännelse: ”Kött och blod har inte uppenbarat detta för dig, utan min Fader som är i himlen” (Matt. 16:17). ”Om du därför med din mun bekänner att Jesus är HERREN och i ditt hjärta tror att Gud har uppväckt honom från de döda, ska du bli frälst”, skriver Paulus (Rom. 10:9). Herdarna fick höra att den nyfödde i Betlehem var ”Messias, HERREN” (Luk. 2:11), och när lärjungarna hade sett den uppståndne Jesus, sa de: ”Vi har sett HERREN” (Luk. 20:25). Jesus är inte bara en enastående profet. Han är till sitt väsen både fullkomlig människa och fullkomlig Gud. Johannes uttrycker den kristna övertygelsen om vem Jesus är så här: ”Vi vet att *Guds Son* har kommit och gett oss förstånd, så att vi känner *den Sanne*, och vi är i den Sanne, i hans Son Jesus *Kristus*. Han är *den sanne Guden* och det eviga livet” (1 Joh. 5:20).

Utblick över samtiden

Sverige, inbjuder till abortturism

Regeringen ska lägga fram ett förslag som innebär att kvinnor från länder med restriktiva abortlagar ska få möjlighet att göra abort i Sverige. Förslaget har fått skarp kritik från abortmotståndarna. Den kristdemokratiska ordföranden och dessutom socialministern Göran Hägglund som ytterst är ansvarig för förslaget, försvarar sig och regeringen. Han menar i en artikel i *Kyrkans Tidning*, 2007-02-22, att kritikerna ”reagerar med ryggmärgsreflex”. Han anser också att lagförslaget är enkelt tekniskt sett och remissinstanserna har i stort varit positiva till förslaget. Det är bara Katolska kyrkan och organisationen ”Ja till livet” som är emot.

Nu är det inte bara Katolska kyrkan och Ja till livet som reagerar med ”ryggmärgsreflex”. Det är flera ledande personer inom kd som blivit upprörda över förslaget och de vill dessutom skärpa den nuvarande lagstiftningen. I Sverige gäller den liberala abortlagen fram till fostrets artonde vecka, men kritikerna vill sänka den till tolfte veckan. En av anledningarna anges vara att redan vid den tolfte veckan slår fostrets hjärta. Dessutom kan socialstyrelsen ge rätt till abort så sent som fram till den tjuogoandra havandeskapsveckan, i särskilda fall. Partistyrelsen ifrågasätter dock denna lagparagraf, enligt *Kyrkans Tidning* 2007-05-24.

Nu är det inte bara vissa konservativa eller ”fundamentalister” som reagerar med ryggmärgsreflex. Det gör också människor som respekterar livet och varje individs värde. Så kan till exempel krönikören Johan Hakelius i *Aftonbladet* 2007-02-21 tala om hur han känner att abortlagen ”skapar ett hål av fasa”. Särskilt reagerar han mot att man säger att det är en ”mänsklig rättighet” att få abort. ”En mänsklig rättighet? Att döda ett barn? Sådant skapar ett hål av fasa inom mig”, säger Hakelius.

Men kd:s ledning står fast vid beslutet att föra fram förslaget om abortturism. Kritikernas krav på sänkt veckogräns för abort kan bara riskera att flytta fokus från den viktigaste frågan, nämligen det abortförbyggande arbetet, svarar man från partistyrelsens håll enligt *Kyrkans Tidning* 2007-05-24. Det görs ca 35 000 aborter i Sverige varje år och på den nivån har det legat i många år nu. Har inte kd under hela sin existens, över fyrtio år, kommit längre i detta arbete som man anser vara

det viktigaste, då är väl frågan vad man kan åstadkomma framdeles? Är aborttuturism det bästa sättet att föra det arbetet vidare?

Svenska kyrkan köper ut herdar för miljoner

Sedan år 2000 har det kostat Svenska kyrkan 56 miljoner kronor att ”köpa ut” 78 kyrkoherdar. Efter skilsmässan från staten har uppdraget som kyrkoherde i Svenska kyrkan fått en annan inriktning, vilket gör att de ofta kommer i konflikt med kyrkoråden. Den nya rollen består främst i att vara mycket mera lyhörd för kyrkorådet, enligt *Kyrkans Tidning* 2007-05-22. Det blir ofta en alltför svår uppgift att balansera mellan två lojaliteter, varav den ena är ett arbetslag och den andra kyrkans lära, säger Anders Lennartsson som är kontaktperson för akademikerförbundet i Strängnäs stift. Det finns de som arbetat som kyrkoherde i 20 år som köpts ut på grund av konflikter genom denna nya försvårade roll. Enligt samma källa ska de flesta kyrkoherdar som tvingats lämna sina tjänster valt att gå tillbaka och bli ”vanliga präster” igen, oftast då till en komministertjänst.

”Det står i alla papper att jag sagt upp mig själv, men visst är jag utkastad”, säger en kyrkoherde i Härnösands stift som vill vara anonym. Församlingsförbundets ordförande, tycker att det är mycket pengar som går åt för utköp, men man har inget annat val i en besvärlig situation, säger han. Nu råder arbetsmarknadens lagar inom den folkkyrka som förlorat sin roll som myndighet. De anställda ställer krav på sin arbetsgivare och politikerna förväntar sig resultat av sin direktör. I Sverige har man vant sig vid att det kostar en del att bli av med en direktör då det förväntade resultatet uteblir. Det är inte svårt att förstå att det är en besvärlig situation att ha två lojaliteter. Frågan är väl varför detta ska behöva orsaka konflikt. Kan det bero på att man inte har klart för sig vari dessa lojaliteter består? Det vore ju intressant att veta varför lojaliteten mot ”kyrkans lära” orsakar utköp och hur man motiverar det. Inget exempel kan anges.

Ingen lojalitet mot kyrkans lära

Om lojalitet mot sin kyrkas lära orsakar svårigheter för kyrkoherdarna, gäller det inte prästen och feministen Maria Lönn. Enligt *Dagen* 2006-12-01 säger hon: ”Jag har svårt för kyrkans dogmer”. Hon fortsätter:

”Gud är något jag inte kan förklara, en metafor för något som är större än jag själv, en bild som inte är sann i samma mening som att jag just nu talar med dig. Men trots att jag inte tror på en personlig Gud menar jag att man kan be utan att förstå vad slags väsen Gud är.” Många av kyrkans uppfattningar går på tvärs mot hennes egen övertygelse. Det har gjort att hon haft svårt att känna sig hemma i kyrkan, säger hon. Och hon fortsätter: ”Bibeln och kyrkan kom till då mannen var alltings norm.” Detta har gjort att hon istället satsat på ett så kallat feministiskt gudstjänstalternativ. Det kan bestå av ”heliga danser” och ”Sofiamässor”. Dessa mässor bygger på bibliska tankar om Visheten, som i grekisk grammatik är ett feminint ord, Sophia.

Med sina mässor vill pastor Rönn förändra sin kyrka. Treenighetsläran ska bytas ut mot ”Anden-Sofia, Jesus-Sofia och Moder-Sofia”. Hon är optimistisk inför framtiden och säger: ”Allt förändringsarbete går långsamt, det är mycket svårare att förändra bilder och myter än byta ut ord.” Även om det går långsamt går det framåt, men hon medger att det inte är lätt att få bort de manliga gudsbilderna, ”i Faderns, Sonens och den helige Andens namn”, mot ”i Skaparens, Befriarens och Livgivarens namn”.

Pastor Rönn tror sig säkert tjäna en god sak med sin religion. Men med den ställer hon sig i raden av alla andra naturliga, mänskliga religioner som ställer fram människans tankar och uppfattningar som norm. Hon tror att Bibeln och den kristna kyrkan har ”mannen som norm”. Istället är det Gud själv som är norm då han säger: ”Var alltså fullkomliga, såsom er Fader i himlen är fullkomlig” (Matt 5:48), det gäller både män och kvinnor. Men Rönn har fått lära sig att Bibeln och bibelböckerna är resultat av manliga myter och legender. I sin heliga dans får hon visa upp sig för sin Gud och i sin mässa får hon frambära sitt offer. Precis så har människor i alla tider tänkt sig att tillfredsställa Gud. Men vad säger Bibeln? ”Ty om ni än offerar åt mig både brännoffer och matoffer, finner jag ingen glädje i dem, era gemenskapsoffer av gödda kalvar vill jag inte se. Tag bort ifrån mig dina sångers buller! Ditt strängospel vill jag inte höra” (Amos 5:22-23).

Otron och förnekelsen kommer alltid i konflikt med Bibelns klara och gudomliga dogmer. Men det är otrons problem och inte dogmernas. Bibelns dogmer står fast oavsett om vi trivs med dem eller ej, att förneka

dem förändrar ingenting av dessa dogmers sanning. Att tro sig kunna förändra Bibelns lära genom ”ny teologi” är som att stanna klockan för att spara tid. Det sårade samvetet låter sig inte luras med förnekelse av synden, det kan bara få hjälp genom att bekänna den och ta emot förlåtelse. Det finns bara ett offer som tillfredsställer den helige och treenige Gudens rättfärdighet, nämligen offret av hans Son på Golgata. Det är tillräckligt och det gäller både man och kvinna, ingen behöver göra sig till för den redan försonade och nådefulle Guden. ”Här är inte jude eller grek, slav eller fri, man och kvinna. Alla är ni ett i Kristus Jesus” (Gal 3:28).

AS

Litteratur

DEN KRISTNA FÖRSAMLINGEN

Tio bibeltimmar med Jan Bygstad

Logos förlag, Vasa 2006, 158 sidor.

Jan Bygstad är präst i Det Evangelisk-Lutherske Kirkesamfunn och är lärare vid Bibelskolan Bildøy, Bergen, Norge.

Boken är en sammanställning av tio bibeltimmar eller föredrag som Bygstad höll i Bergen 2001. Flera personer har medverkat i översättningen och nedtecknandet från mp3 inspelningen. Ämnet är aktuellt och viktigt och Bygstads bok visar på insikt i Bibelns framställning av läran om kyrkan. Lyckligt befriad från det statskyrkliga oket vågar han med bibliska argument tala om kyrkan.

Redan i inledningsskapitlet framhävs med kraft att kyrkan skapas av nådemedlen, det är ordet och sakramenten som skapar och uppehåller kyrkan. ”Guds ord är det konstituerande för Guds folk” (s 14). Och vidare heter det: ”Jesus säger med klara ord hur, på vad sätt, han blir kung i den enskilda människans liv. Hon hör hans röst... Genom att höra hans röst får hon del i detta rike” (s 15).”Nya testamentet säger uttryckligen att den kristna kyrkan är och består endast av dem som äger tron på Jesus. Ingen annan! Det som kallas kyrka utanför detta faktum, eller oberoende av det, är inte kyrka eller församling” (s 16). Denna kyrka lever vidare och växer genom förmedlingen från den ena generationen till den andra. ”Överlämningen sker i trohet när jag i *oförändrat* skick ger vidare det jag har mottagit” (s 19).

Kyrkan är grundad på Guds ord, men också hennes enhet består i Guds ord och gemensam bekännelse. När Luther och reformatörerna bröt med den påviska tanken att enheten grundades i påvens auktoritet, beskyldes de för att splittra enheten i kyrkan. Men mot den romersk-katolska tanken hävdade Luther att det var enhet i ordet och sakramenten som var utmärkande för kyrkan. Splittring orsakas av avvikelser från den rena bibliska läran. Augsбургska bekännelsen artikel VII citeras: ”Till verklig enhet i kyrkan är det nog att vara enig om evangeliets lära och förvaltningen av sakramenten. Och det är inte nödvändigt, att nedärvda

människobud eller religiösa bruk eller yttre, av människor föreskrivna former för gudstjänsten överallt är lika” (s 28).

De i ekumeniska sammanhang så ofta citerade verserna ur Joh 17 tas upp till diskussion. ”Jag ber att de alla ska vara ett.” Jesus ber sin Fader om en enhet bland sina barn, en enhet som går tillbaka på själva den gudomliga treenighetens hemlighet. ”Härigenom ser vi att läran om den kristna församlingens enhet djupast sett går ända in i läran om treenigheten” (s 30). Församlingens enhet är inte framskapad av extraordinära mänskliga åtgärder och strukturer i församlingsbildningar, enheten finns redan där. Den är en skapelse av Gud själv och i Gud. Denna enhet ska vara föremål för stor omvårdnad och kärlek. ”Var ivriga att bevara Andens enhet genom fridens band” (Ef 4:3). ”Här är alltså något som aposteln bjuder de troende att vinnlägga sig om, alltså att vara mycket, mycket noga med: att ta vara på enheten i Kristi kropp” (s 33).

I kapitlet om den kristna församlingens helighet betonas att denna helighet hos det utvalda gudsfolket har sitt ursprung i Kristi rättfärdighet. Heligheten består inte i deras fromhet, är inte heller en beskrivning av hur de kristna är i sig själva. ”Det är istället ett annat ord för det vi annars kallar för rättfärdiggörelsen” (s 42). ”Om den enskilde troende gäller att han på samma gång är syndare och rättfärdig” (s 45).

”Helighetsbegreppet definierar en klar gräns mellan Guds folk och världen” (s 48). Denna gräns suddas ut idag i folkkyrkorna då en ny *folkkyrkoideologi* odlas fram av t ex Den Norska kyrkan, menar Bygstad. ”Man får inte skilja mellan att vara Guds barn och att inte vara Guds barn. Alla ska räknas som troende – annars är man dömande och intolerant” (s 48). ”Där detta förverkligas kan man uppleva att den kristna församlingen inte längre är de heligas samfund, utan de ’trevligas samfund’. Kyrkan reduceras till en social institution där det handlar om att ha det så trivsamt som möjligt” (s 49).

Den kristna församlingen, Guds kyrka på jorden är de heligas samfund, dvs det är de människor som i sitt hjärta tror på Jesus Kristus. Ett kyrkosamfund stort eller litet kan aldrig vara det samma som Kristi sanna kyrka. Det ligger en hel del i Bygstads kritik av kyrkosamfundens sätt att uppträda bland människor. Men felet ligger djupare än så, då man tror att man genom att bara vara trevlig och tillmötesgående kan vinna människor för Kristus. Det bottnar oftast i att man redan lämnat

grunden för sann och verklig gemenskap, nämligen Guds ord. Det är naturligtvis inte fel att vara trevlig mot sin omgivning, det menar förmodligen inte Bygstad heller, men trevlighet på bekostnad av sanningen är inget annat än bedrägeri.

Under kapitelrubriken ”Det allmänna prästadömet” behandlas i enlighet med 1 Petr 2:9-10 det faktum att alla troende är ett ’kungligt prästerskap’. I Bibeln undervisas om vad en präst är i ordets egentliga betydelse. Kristus är offerprästen, hans offer är fullkomligt och det behövs inga mer syndoffer. Med den troendes offer avses det som aposteln nämner i Rom 12:1: ”Så förmanar jag nu er, bröder, vid Guds barmhärtighet, att frambara era kroppar som ett levande och heligt offer som behagar Gud – er andliga gudstjänst.” En troendes offer är ett tackoffer framburet av den som har en försonad Gud och i tron på en levande Frälsare.

Frågan om den apostoliska successionen tas upp. Här avvisas den romersk-katolska traditionen med den obrutna kedjan av handpåläggning som avgörande. Istället citeras Luther, som säger att det som garanterar att det rena evangeliet förkunnas är överlämnandet av Guds ord, från generation till generation (s 79). Det är ett hälsosamt inslag att man vågar träda upp mot vidskepelsen om den ’apostoliska successionen’ som blir alltmer populär, inte minst genom det starka katolska och högkyrkliga inflytandet på den yttre kristenheten (s 80).

Också frågan om det särskilda ämbetet behandlas under rubriken Ordets ämbete (s 108). Ur apostlabreven tar han fram tillvägagångssättet i urkyrkan. Församlingens kallelse är grundläggande för vem som ska uppträda i lärandets ämbete (s 110-111). Först kommer kallelsen från församlingen, sedan vigningen eller insättandet i tjänsten som präst eller herde. Här kommer en kraftig polemik mot den romerska ämbetsynen in. I konciliet i Trient fördömde man den lutherska bekännelsens ämbetssyn: ”Om någon säger att det i den heliga allmänliga kyrkan inte finns förordnat, genom gudomlig instiftelse, en hierarki bestående av biskopar, präster och andra tjänster, så vare han förbannad. Om någon säger att biskopen inte står över prästerna, nämligen i kraft av den särskilda vigningen, så vare han förbannad” (s 112).

Ur skriften ”Om påvens makt och överhöghet”, en skrift som ingår i de lutherska bekännelseskriterierna, citeras följande: ”Då de, som är förordnade att vara biskopar blir fiender till evangeliet och vägra meddela

vigning, behålla församlingarna sin rätt därtill. Ty där kyrkan är, där är också rätten att förvalta evangeliet. Därför behåller kyrkan nödvändigtvis sin rätt att kalla, välja och viga sina tjänare. Och denna rätt är en gåva, som på ett särskilt sätt är given åt kyrkan och som ingen mänsklig myndighet kan beröva henne” (s 114). En viktig undervisning i frågan om rätten att kalla och viga. Denna rätt har den församling som tydligt definieras med hänvisning till Matt 18:20: ”Ty där två eller tre är samlade i mitt namn, där är jag mitt ibland dem” (s 114).

Några saker måste dock påtalas i denna recension som vi inte kan förbigå med tystnad. Vissa uttryck kan naturligtvis bestå i missuppfattningar vid översättningen och i så fall bytas ut vid nytryck, om inte kan denna otydlighet leda in på fel spår. Ex på s 16: ”Vad frälser en människa? Omvändelsen och tron på evangeliet om Jesus. Vad gör henne till en lem i Kristi församling? Samma sak – omvändelsen och tron på evangeliet.” Här kan man uppfatta sammanhanget som om omvändelsen avser ångern i sin trängre betydelse. I Skriften är det klart att den varken frälser eller gör en människa till en lem i Kristi församling, det är uteslutande tron på Jesus Kristus som gör det.

I detta sammanhang är det viktigt att skilja mellan yttre former av traditioner och kyrkliga bruk och vad som en gång för alla är fastställt i Guds ord. Men det är också minst lika viktigt att skilja mellan en yttre organisation och Kristi kyrka, Kristi kropp. Då Bygstad säger: ”Men om man bryter med det som Gud säger oss i sitt heliga ord, då bryter man med den heliga samhörigheten i Kristi kropp i församlingen, eftersom enheten i Kristi kyrka skapas just genom enighet i läran. Detta är helt, helt avgörande. Med detta står och faller den kristna kyrkan. Med detta står och faller enheten i Kristi kropp” (s 28).

Kommentar: Den som bryter med vad Gud säger i sitt ord, har redan ”brutit” sig ut från den Kristna kyrkan i egentlig mening. Men Kristi kyrka står och faller inte med denna utbrytning. Däremot kan organisationer lida skada och falla sönder när den falska läran får stå oemotsagd. Det förbjuder Gud och befäller att man efter förmaning ska vända sig ifrån sådana organisationer och personer (Rom 16:17). Enheten i Kristi kropp består inte i vad människor tar sig för, eller avfall från Guds ord. ”Helvetes portar ska inte få makt över henne”, lovar Jesus (Matt 16:18).

I slutet på kapitlet med överskriften *På profeternas och apostlarnas grund*, säger Bygstad: ”Detta är nog det allra allvarligaste av det som sker runt omkring oss i Norge och också de gamla nordiska folkkyrkorna idag. Förhållandet till Guds ord håller på att ödeläggas, och därigenom vittrar också hela kyrkan sönder som kyrka” (s 21). Det är inte bara ”nog” det allvarligaste av det som sker, det är direkt förödande om förhållandet till Guds ord ödeläggs. Ett sådant händelseförlopp visar inte bara på en kyrka som håller på att vittra sönder som kyrka, där är livsnerven avbruten och livet har upphört. Där är grunden borta och väggarna raserade och det huset är en farlig plats att vistas i.

Sammanfattningsvis kan vi säga att denna bok har flera förtjänster. Därför har vi valt att göra ganska många citat ur boken som visar på läsvärdhet. Vi gläder oss med dem som arbetat med denna bok och gjort det därför att det är ett så angeläget ämne, inte minst i en tid av stor förvirring vad gäller uppfattningen om vad som konstituerar och bygger upp den kristna församlingen. Ekumenik och bibelkritik har förvandlat kyrkor och organisationer till ”andliga bubbelpooler” där tal om kärlek och mångfald tävlar i att bubbla mest. Denna bok hade dock haft betydligt mer av tyngd om den bibliska läran om rättfärdiggörelsen upptagit åtminstone en bibeltimme. Man kan verkligen med fog fråga: varför? Enligt de lutherska bekännelseskriterierna är denna lära den med vilken kyrkan står och faller. Vi hoppas att denna bok som har vackert omslag och håller en ledig och lättläst stil snart kompletteras för att uppväga denna förlust.

AS

Seth Erlandsson

Vem är han?

Den verkliga Jesus
från Nasaret

*En granskning av trovärdigheten bakom olika Jesus-presentationer genom
tiderna. Allt från Nya Testamentets vittnesbörd till de gnostiska skrifterna
och sentida hypoteser som i DaVinci-koden.*

Vem är han? Den verkliga Jesus från Nasaret.

Av Seth Erlandsson

Endast 175 kronor

**Biblicum Förlag, Släntvägen 10,
331 35 Värnamo. E-mail: biblicum@bredband.net**

Seth Erlandsson
**HUR SKALL
BIBELN
ÖVERSÄTTAS?**

*En jämförelse mellan
två högaktuella bibel-
översättningar –
Svenska Folkbibeln (SFB)
och Bibel 2000 (BK).*

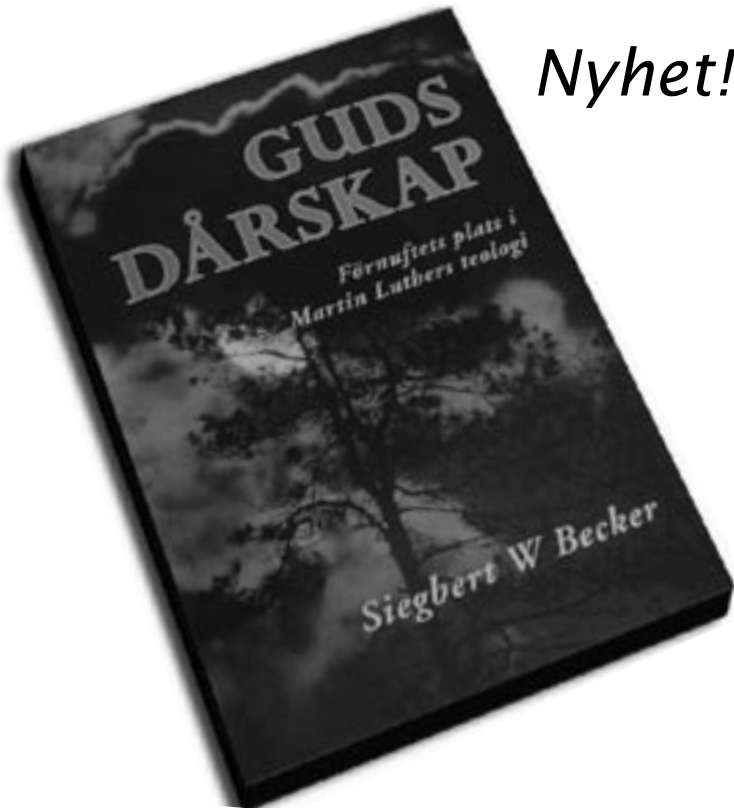
Hur skall Bibeln översättas?
Svaret är givetvis: så korrekt som det bara är möjligt.
Men vad innebär det?

Det är profeternas/bibeltexternas budskap, tankar, upplevelser, påståenden som skall översättas, inte vad vi tror är möjligt att tänka och säga för vanliga människor i en viss tid. Bibelöversättare, som troget vill förmedla vad Bibeln säger och står för, får inte anpassa texternas innehåll till »vetenskapens» inomvärldsliga synsätt.

Seth Erlandsson ger konkreta exempel på olikheter mellan SFB och BK och hur många av olikheterna beror på att BK tar sin utgångspunkt i modern vetenskaps syn på Bibelns tillkomsthistoria. Jämförelser görs främst mellan ställen i Första Mosebok, Jesajaboken, Psaltaren och Ordspråksboken.

Pris kr 90.

Beställas från Biblicum, c/o Adriansson, Släntvägen 10,
331 35 Värnamo. E-mail: biblicum@bredband.net

Nyhet!

*Guds Dårskap av
Siegbert W. Becker*

Pris 100 kr. + porto

Biblicum Förlag, Släntvägen 10,
331 35 Värnamo. E-mail: biblicum@bredband.net

Vädjan om hjälp

■ Vi vädjar till alla som förstår värdet av ett fritt bibelforskningscentrum för information och forskning att ekonomiskt stödja Stiftelsen Biblicum. Utan trogna understödjare kan Biblicum inte fullfölja sin viktiga uppgift.

Bankgiro Sverige 251-4701
Postgiro Sverige 15 23 35-6
Bankgiro Norge 7877.08.15400
Sampa Bank Finland 800017-70843747

■ Hjälp oss att sprida våra böcker och småskrifter! Inte minst studerande och lärare behöver en saklig information om Bibeln och bibelforskningen, som inte tar sin utgångspunkt i förlagade bibelkritiska teorier utan noggrant presenterar *biblisk tro* och *historiska fakta om Bibeln*.

■ Hjälp oss också att få flera understödjare och prenumeranter på vår tidskrift!

Stiftelsen Biblicum

Besöksadress:

Hantverkaregatan 8B, 341 36 Ljungby. Tel 0372/86303

Postadress:

Ordförande Alvar Svenson, Klasgatan 10, 340 14 Lagan
Tel 0372/30857. E-mail: alvarsvenson@yahoo.se

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo
Tel 0370/18217. E-mail: biblicum@bredband.net

Kontakt i Norge:

Egil Edvardsen, Solåsvn. 20, 4330 Ålgård
Tel 51617540. E-mail: egil.edvardsen@luthersk-kirke.no